

erdélyi riport

H E T I H Í R M A G A Z I N
XIII. ÉVF. 46. (550.) SZÁM – 2014. NOVEMBER 28.

Áruház a világhálón | RIPORT

Felkent államfők | HÁTTÉR

Könyvek, írók,
meghittségek | JELENSÉG

Körkép elnökválasztás után

Váltásra hangolva

Kolozsvári Állami Magyar Színház
Teatrul Maghiar de Stat Cluj

INTERFERENCIÁK

A TEST TÖRTÉNETEI

Nemzetközi Színházi Fesztivál

Kolozsvár, 2014. november 26. – december 7.

2014

INTERFERENȚE

MĂRTURIILE CORPULUI

2014

Festival Internațional de Teatru

Cluj, 26 noiembrie – 7 decembrie 2014

Fesztiválgazdátó / Directorul Festivalului: Tompa Gábor

www.interferences-huntheater.ro

www.biletmaster.ro

Design by InterferențeCluj.ro

Szervező /
Organizator:

Főszponzor
Sponsor principal:

Támogatók /
Finanțatori:

Partnerek /
Parteneri:

Médiapartnerek /
Parteneri media:

Főszponzorok /
Finanțatori principali:

Sponzorok /
Sponsorii:

Partnerek /
Parteneri:

Partnerek /
Parteneri:

Partnerek /
Parteneri:

Partnerek /
Parteneri:

Partnerek /
Parteneri:

Partnerek /
Parteneri:

Partnerek /
Parteneri:

Partnerek /
Parteneri:

Partnerek /
Parteneri:

Partnerek /
Parteneri:

Partnerek /
Parteneri:

Partnerek /
Parteneri:

Partnerek /
Parteneri:

Partnerek /
Parteneri:

Partnerek /
Parteneri:

Partnerek /
Parteneri:

Partnerek /
Parteneri:

Partnerek /
Parteneri:

Partnerek /
Parteneri:

Partnerek /
Parteneri:

www.interferences-huntheater.ro

tartalom

HETI MÉRLEG

4–5 A hét hírei

Szűcs László: Egy kabáttól a bizalomig

AKTUÁLIS

6–9 Cseke Péter Tamás: Váltáshangulat választás után

HÁTTÉR

10–11 Parászka Boróka: Felkent államfők – Az ortodox egyház szerepvállalása a kampányban

JELENSÉG

12–13 Tóth Hajnal: Könyvek, írók, meghittségek – VI. Nagyváradi Könyvmaraton

RIPORT

14–15 Kustán Magyar Attila: Áruház a világhálón – a Shoptisie.com

NÉZŐPONT

16 Simon Judit: A valameddig telt pohár

TÉKA

17 Parászka Boróka: Pogromon innen – Catalin Mihuleac A pogromon túli Amerika című kötetéről

THALIA

18 Tóth Hajnal: Vallomások az öltözőben – Firtos Edit előadása

INTERJÚ

19–21 Szilágyi Aladár: A politika nem talált rajtam fogást – Kállai Ernő, volt kisebbségi biztos, főiskolai tanár

JELENSÉG

22–23 Tasnádi-Sáhy Péter: SPOT – színházkeresők károlyi fesztiválja

THALIA

24–25 Parászka Boróka: Inkább a semmi van –Albert Camus Caligulája a vásárhelyi színpadon

MOZIMUSTRÁ

26 Kustán Magyar Attila: Film három Paradicsomról

CÍMLAPFOTÓ: REUTERS

ERDÉLYI RIPIORT –
KÖZÉLETI ÉS KULTURÁLIS HETILAP
XIII. ÉVF. 46. (550.) SZÁM

FŐSZERKESZTŐ: SZŰCS LÁSZLÓ

SZERKESZTŐBIZOTTSÁG: MARKÓ BÉLA
(ELNÖK), TIBORI SZABÓ ZOLTÁN,
GÁLFALVI ZSOLT, VISKY ANDRÁS,
JAKOBOVITS MIKLÓS (1936-2012)

ALAPÍTÓ FŐSZERKESZTŐ: STANIK ISTVÁN

KINDE ANNAMÁRIA (1956-2014)

MUNKATÁRSÁK: CSEKE PÉTER TAMÁS,
KUSTÁN MAGYARI ATTILA,
PARÁSZKA BORÓKA, SIMON JUDIT,
SZILÁGYI ALADÁR, TASNÁDI-SÁHY PÉTER,
BORSI BALÁZS

MŰSZAKI SZERKESZTŐK:

BÁLINT ALÍZ, BENKŐ J. ZOLTÁN

SZERKESZTŐSÉGI TITKÁR: FODOR JUDIT

ÁLLANDÓ SZERZŐK: GÁL MÁRIA,
KŐRÖSSI P. JÓZSEF, SIKE LAJOS, SZÉKEDI
FERENC, SZÉKELY ERVIN, ZSEHRÁNSZKY
ISTVÁN, VARGA MELINDA, TAMÁS PÁL
DESIGN: MIHÁLY LÁSZLÓ

A KÓS KÁROLY AKADÉMIA ALAPÍTVÁNY
MEGBÍZÁSÁBÓL KIADJA

A RIPIORT KIADÓ KFT., NAGYVÁRAD.

FELELŐS KIADÓ: SIMON JUDIT

ÜGYVEZETŐ IGAZGATÓ: BÉRES ATTILA

ADMINISZTRÁCIÓ: POZMAN ERIKA,
DUNSOARA BRIGITTA

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

410161 NAGYVÁRAD (ORADEA),
MAGNOLIEI U. 29.

TELEFON/FAX: +40/259/419-924

E-MAIL: RIPIORTKIADO@GMAIL.COM

ELŐFIZETÉSI DÍJSZABÁSAINK: 3 HÓNAPRA
30 LEJ, 6 HÓNAPRA 50 LEJ, EGY ÉVRE 90 LEJ.

MAGYARORSZÁGI ELŐFIZETÉSI DÍJAK:
3 HÓNAPRA 5.000 FORINT, 6 HÓNAPRA
8.500 FORINT, EGY ÉVRE 15.000 FORINT.

BANKSZÁMLASZÁM:

RON: BANCA TRANSILVANIA ORADEA

RO57 BTRL 0050 1202 5360 21XX;

HUF: BANCA TRANSILVANIA ORADEA

RO30 BTRL 0051 2202 5360 21XX –

SWIFT: BTRLRO22.

KÉSZÜLT A NAGYVÁRADI

EUROPRINT NYOMDÁBAN.

FELELŐS VEZETŐ: DERZSI ÁKOS

ISSN 1583-3402

röviden

■ **Csak két egymást követő mandátumot tölthetnek be a helyi választott köztisztviselők, ha a parlament jóváhagyja az erre vonatkozó tervezetet. A jogszabályt hallgatólagosan elfogadta a képviselőház, a végző döntést a szenátusnak kell meghoznia. A Cezar Preda és Gheorghe Udriste PDL-s képviselők által kezdeményezett tervezet azt írja elő, hogy senki nem tölthet be polgármesteri, helyi és megyei tanácsosi pozíciót, illetve megyei tanácselnöki tisztséget egymást követően két alkalomnál többször.**

■ **260 millió euróval egészítette ki az Európai Bizottság a Románia számára autópálya-építésekre elkülönített alapokat. Az új forrásokkal 439 millió euróra emelkedik az Arad-Temesvár szakaszra és a Konstancát kikerülő sztráda építésére folyósított uniós támogatás. Az Arad-Temesvár szakaszt 2011-ben, míg a Konstancát kikerülő szakaszt 2012-ben adták át. Az Európai Bizottság döntésének köszönhetően az építési költségek kormányra eső részét Románia nem bankhitelekkel, hanem a Kohéziós Alapból fogja finanszírozni.**

■ **Csökkenet a Fidesz tábora az elmúlt hónapban, és érzékelhetően bővült a bizonytalanok csoportja Magyarországon. A visszaesésből az ellenzéki pártok keveset profitáltak, csak a Jobbiknak és az LMP-nek emelkedett a támogatottsága 1-1 százalékponttal: az előbbi 12-ről 13-ra, az utóbbi 3-ról 4 százalékra bővítette táborát. A baloldali ellenzéki pártok hívei 1-1 százalékponttal kevesebben lettek: az MSZP mögé 11 százalékkal sorakozik fel, a DK 2 százalékkal számíthat. A biztos pártválasztók 21 százaléka voksolna a Jobbikra, 15 százaléka az MSZP-re.**

Bica-ügy: vádolják Markó Attilát

Hivatali visszaélés gyanújával Markó Attila képviselő ellen is bűnvádi eljárás indult abban az ügyben, amelyben őrizetbe vették a szervezett bűnözés és terrorizmus elleni ügyészség főügyészét, Alina Bicát és további három személyt – közölte a korruptcióellenes ügyészség (DNA).

A DNA Markó Attila képviselő őrizetbe vételét kérte a parlamenttől. Markó Attila tagja volt annak a restitúciós bizottságnak, amely 2011-ben az ügyészség szerint jóváhagyott egy olyan kárpótlást, amelynek összegét úgy állapították meg, hogy egy telek értékét a reális árához képest háromszorosára becsülték. Az ügyben a szervezett bűnözés ellenes vádhatóság főügyészét, Alina Bicát is őrizetbe vették, aki szintén a bizottság tagja volt.

Markó Attila az egyik közösségi oldalon leszögezte, semmi köze nincs „a Bica-féle cirkuszhoz”, nem is vádolják bűnrészességgel. Hozzátette: az állítólagos érintetteket, vagyis a kárpótlott személyeket nem ismeri, mind a neveket, mind az összefüggéseket a médiából maga is most először hallotta. Úgy vélte, ellene a vád pusztán az, hogy a restitúciós hatóság keretében működő központi kártérítési bizottság tagja volt, amikor a döntés született.

Szintén tagja volt az Országos Tulajdon-visszaszolgáltatási Ügynökség keretében működő Központi Kárpótlási Bizottságnak, amelynek tagjai az ügyészek szerint 2011-ben túlbecsült összegű kárpótlást hagytak jóvá egy bukaresti ingatlan tulajdonosának, és ezzel közel 62 millió eurós kárt okoztak az államnak. Markó Attila nem érti, hogyan keveredett a neve ebbe az ügybe. „Valóban tagja voltam a bizottságnak, de fogalmam sincs, hogy a testület többi tagja mit művelt” – mondta.

Bemutatkozott Mile Lajos

Magyarország új kolozsvári főkonzulja, Mile Lajos bemutatkozott a város újságíróinak. Az 55 éves politikus Debrecenben született, feleségével érkezett Kolozsvárra, három fia egyelőre az anyaországban maradt. A Lehet Más a Politika alapító tagja, saját bevallása szerint erős nemzeti elkötelezettségű, és intenzíven, tanár segítségével tanulja a román nyelvet. Minderről a Főkonzulátuson tartott sajtótájékoztatón számolt be a magyar és a román nyelvű média képviselőinek. Mile azt ígérte: munkájának vezérelve lesz az a gondolat, hogy az együttélés és az identitás megőrzése nem ellentétes fogalmak. „Felelősségemnek tartom, hogy ez a kettő minél közelebb kerüljön egymáshoz” – jelentette ki. Magyarország külpolitikájában nagyobb hangsúlyt kapnak a külgazdasági kapcsolatok, ezért rövidesen gazdasági szakdiplomata érkezik a Főkonzulátusra, aki a gazdasági attasé szerepét fogja betölteni, valamint az újonnan alakuló üzleti központot vezeti majd. Mile Lajos folytatni kívánja az elődei által megkezdett munkát kulturális téren, kiegészítve azzal, hogy javítani akar a kommunikációs csatornákon: szeretné megújítani a kolozsvári külképviselet honlapját, és tervezi egy Facebook-profil beindítását is.

Az új főkonzul gratulált Románia újonnan megválasztott államelnökének, arról

viszont nem bocsátkozott jósolatokba, hogy a szász etnikumú, német anyanyelvű államfő visszaveti-e vagy előremozdítja a romániai kisebbségek ügyét.

Ülésezett a Máért

Ötoldalas zárónyilatkozatot adott ki a Magyar Állandó Értekezlet. A dokumentum hat erdélyi magyar ügyet vesz számba. A résztvevők támogatják az erdélyi magyarság törekvéseit, hogy nemzeti és közösségi szimbólumait, a magyar és a székely zászlót szabadon használhassa. Tiltakoznak a román hatóságok ezzel ellentétes, jogkorlátozó tettei ellen, akárcsak azon fellépéseivel szemben, amelyek a megengedő jogszabályi környezet ellenére akadályozzák a magyar nyelv használatát a közigazgatásban. Támogatásukról biztosítják a magyarság törekvéseit, hogy településeit, köztereit és intézményeit magyar nevekkel illesse. Támogatják az erdélyi magyarság autonómia-törekvéseit, szorgalmazzák az ezzel kapcsolatos konstruktív párbeszéd megvalósulását, a román fél cselekvő részvételével.

A résztvevők aggodalommal veszik tudomásul, hogy továbbra sem alakult meg a Marosvásárhelyi Orvosi és Gyógyszerészeti Egyetem önálló magyar tagozata. Tiltakozásukat fejezik ki az egyetem román vezetésének intoleráns és agresszív magatartásával szemben, ugyanakkor támogatásukról biztosítják az önálló magyar tagozat létrehozása mellett kiálló oktatókat és hallgatókat.

Tiltakozásuknak adnak hangot minden olyan kezdeménnyel szemben, amely a jogerősen visszaszolgáltatott erdélyi egyházi és közösségi ingatlanok visszaállamosítására törekszik, ugyanakkor kifejezik reményüket, hogy a romániai restitúciós folyamat mielőbb lezárul.

Pazarló a hazai egészségügy?

Takarékosságra szólította fel a kórházak vezetőit Vasile Ciurchea, (fotó) az Országos Egészségbiztosítási Pénztár (CNAS) vezetője, aki szerint a hazai egészségügyi intézményekben az összes drága gyógyszer megtalálható, azonban nincs vatta és fecskendő.

Ciurchea hatékonyságra kérte a kórház-menedzsereket, hiszen, mint mondta, az általa vezetett biztosítótársaság betegenként egy megszabott összeget fizet, ezt a pénzt jól kell kezelni ahhoz, hogy minőségi szolgáltatást tudjanak nyújtani.

A biztosítótársaság elnöke szerint a kórházmenedzserek a fogyóeszközök beszerzésekor is takarékoskodni tudnának, ha jól alkudoznának a gyártókkal. Hangsúlyozta, a menedzserek érdekeltnek kell legyenek a kórházi ellátás minőségének a javításában, hiszen bár az elmúlt években egyre több pénz fordítottak erre, a betegek, és általában a társadalom továbbra is elégedetlen az egészségügyi szolgáltatásokkal. Úgy vélte, a kórházmenedzserek azzal is spórolhatnának, ha az eredeti, drága gyógyszerek helyett kevésbé drága, de azonos hatású generikus készítményeket adnának a betegeknek.

Bebocsátás az „új amerikaiaknak”

Barack Obama amerikai elnök aláírt két elnöki memorandumot, amelyek törvényes státust és munkavállalási engedélyt biztosítanak az Egyesült Államokban csaknem ötmillió illegális bevándorló számára.

A Las Vegasba történt leszállást követően, az elnöki különgép fedélzetén jóváhagyott memorandumok közül az első arról rendelkezik, hogy az érintett kormányhivatalok dogozzanak ki javaslatokat a vízumrendszer tökéletesítésére annak érdekében, hogy az hatékonyabban legyen képes felhasználni a kormányzati forrásokat, kizárja a csalás lehetőségét és csökkentse a munkaadókra és munkavállalókra nehezedő terheket.

A második memorandum egy, az „új amerikaiak” ügyében illetékes fehérházi munkacsoport felállításáról rendelkezik, amelynek feladata, hogy javítsa e társadalmi csoportnak való segítségnyújtást „a gazdasághoz és közösségeikhez való teljes körű hozzájárulásukban”. Ez a testület koordinálja majd a kormányzati szervek munkáját és támogatja az „új amerikaiak” polgári, gazdasági és nyelvi integrációjának felerősítését célzó stratégia kidolgozására irányuló állami és a helyi szintű erőfeszítéseket.

vezércikk

SZÚCS LÁSZLÓ

Egy kabáttól a bizalomig

Töredelmesen bevallom, néhány napig a váradi Könyvmaraton szervezése, majd megélése miatt a szokott napi adagjaim töredékét fogyasztottam a politikai-közéleti hírekből, s furcsa mód nem jelentkeztek az ilyenkor szokásos elvonási tünetek. E rövidke szünet egyik érdekes tapasztalata, hogy a más-kor oly fontosnak tartott témák meglehetősen gyorsan veszítettek vonzerejükből. Sokkal inkább megérintett annak a diáknak a tekintete, akinek a kabátját lop-ta el egy senkiházi szombaton délelőtt az Ady-szobor díszkerítéséről. A fiatalember azért tette le a kabátját, tiszteletből, hogy a koszorút így vigye a születésnapos költő szobrához. Nem a kabát értéke miatt volt keserű, mondta, még csak az iratai sem hiányoztak, de keserűen arról beszélt: az fáj, hogy a bizalmamat lopták itt el.

Tartósan persze nem zárhatja ki az ember ország-világ napi aktualitásait, különösen akkor, ha ezek szakmájának fő alapanyagai. Aztán elég három-négy napi hírcsend, hogy tévében, interneten tájékozódva az ember ismét csak úgy kapkodja a fejét. A látványos hazai korrupciós botrányok, felfüggesztések és letartóztatások dzsungelében lassan már az sem lát tisztán, aki a korrupció ellen hadakozik, s tán olykor az sem, aki maga a korrupció. Sajnos az ügyek szerteágazó szá-laiból nem lehet új kabátot szőni...

Feltűnőbb mindezeknél, hogy micsoda újabb önsorsrontó baklövésre képes a választási vereség előtt a kies Arábiába menekülő kormányfőnk, aki talpraállás helyett inkább Dubaiban dőzsölt. Vajon mire koccintott azzal a méregdrága pezsgővel, aminek számlája néhány jóakarója és az egyik hírtelevízió segítségével ismertté vált? Reméljük, hogy a jövő évi állami költségvetés teljesíthetőségére, benne a csöppet sem szűkkeblű kampányígéretekkel.

Pezsgő helyett az RMDSZ háza táján inkább tiszta vizet igyekezzenek a pohárba önteni, erre a tisztázó szándékra utalhat az elhatárolódás a Ponta mellett nyíltan és fölöslegesen kiálló Frunda Györgytől. Hol van már az exszenátor látványos és sikeres elnökválasztási kampánya, turnéval, kabalaoroszlánnal, milyen kár, hogy magyar sóhajtasokkal? Való igaz, hogy a tisztségek nélküli volt SZKT-elnök fittyet hányt a pártfegyelemre, de nem volt egyedül, nem volt elszigetelt eset az övé, sokan hitték és hitték a szocdem induló sikerét, esélytelennek gondolva Iohannist, aki akkor bizony már a spájzban volt. Ezért úgy lenne igazságos, hogy a feddés, az ejnyebejnye a többiek-re is vonatkozzon. Különben sokan érezhetnénk joggal úgy, hogy ellop-ták a bizalmunkat.

Váltáshangulat választás után

Elemzők egyetértenek abban, hogy váltáshangulat uralja Klaus Iohannis elnökválasztási győzelme után Romániát, ám egy darabig Victor Ponta és kormánya a helyén marad. Ez történik akkor is, ha netán a kormányból való kilépésről dönt a héten az RMDSZ. CSEKE PÉTER TAMÁS írása.

„Huszonöt évvel a forradalom után lezárult egy időszak. A romániaiak a szavazatukkal azt üzenték: itt pontot teszünk, és új időszakot kezdünk” – ezt ígérte Románia megválasztott államfője, miután átvette az alkotmánybíróaságtól a mandátumát igazoló határozatot. Hogy mit jelent majd a Klaus Iohannis által fémjelzett „új időszak”, csak a későbbiekben derül ki, de tény, november 16-a óriási váltáshangulat van az országban. Az is biztosnak tűnik, hogy egy darabig a jelenlegi koalíció – amelynek az RMDSZ is részese – a helyén marad, és a jobboldali államfőnek „politikai társbérletben” kell majd együtt élnie a baloldali miniszterelnökkel. Ez várhatóan akkor is így lesz, ha Kelemen Hunorék a kormányból való kilépésről döntenek, mert a Călin Popescu Țăriceanu köré csoportosuló liberálisokkal Pontának az RMDSZ nélkül is megvan a parlamenti többsége.

A fiatalok egy része azért is ment el tömegesen szavazni, mert felháborította az egyház beavatkozása a politikába. Ők laikus államot akarnak (Cristian Pârvescu)

A hivatalos végeredmény

A Központi Választási Iroda által közzétett végeredmény szerint Klaus Iohannis a november 16-i második fordulón 6.288.769 szavazatot (54,42 százalékot), míg Ponta 5.264.383 szavazatot (45,56 százalékot) szerzett. A 18,3 millió választópolgár 64,1 százaléka járult az urnákhoz. A jobboldal jelöltje a külföldi szavazókerületben győzött a legmagasabb, 89,7 százalékos arányban. Az országban Hargita megyében volt a legalacsonyabb arányú, 47,83 százalékos részvétel, ugyanakkor Iohannis itt aratta a legmagasabb arányú, 79,8 százalékos győzelmet. Az exit poll felmérések szerint Kelemen Hunor államfőjelölt első forduló szavazóinak 88 százaléka Iohannist támogatta a második fordulón. Az adatok elemzéséből kiderül, a külföldön dolgozó román vendégmunkások és a 30 év alatti fiatalok segítették győzelemre Nagyszeben polgármesterét.

Kármentés a PSD-ben A korszakváltás első jelei máris érezhetők. Victor Ponta a második forduló után nem csak elismerte a vereségét, hanem meggyőzte pártját, hogy engedjen a váltáshangulatnak. Iohannis a kampányban és az eredményhirdetés után is követelte, hogy a parlament sürgősen üljön össze, utasítsa el a sokat vitatott amnesztia törvény tervezetét, adja ki az igazságszolgáltatásnak a korrupcióval gyanúsított minisztereket és adja hozzájárulását a honatyák letartóztatásához, akik ellen bűnvádi eljárást indított az ügyészség.

A miniszterelnök mögött álló Szociáldemokrata Párt (PSD) beadta a derekát, és Iohannis kérései két nap alatt teljesültek. A képviselőház elvetette az amnesztia törvényt, a szenátus pedig megengedte, hogy az ügyészség lefolytassa a bűnvádi eljárást az egykori Năstase-kormány két volt tagja, Ecaterina Andronescu volt oktatási miniszter és Serban Mihăilescu volt kormányfőtitkár ellen, akiket az úgynevezett Microsoft-aktában kenőpénz elfogadásával gyanúsítanak. A képviselőház ugyanakkor hozzájárult három képviselő, Ioan Adam (PSD), Mircea Rosca (PNL) és Ion Dinită (PC) előzetes letartóztatásához. Adamot és Dinită máris őrizetbe vette az ügyészség, Roscánál házkutatást tartottak.

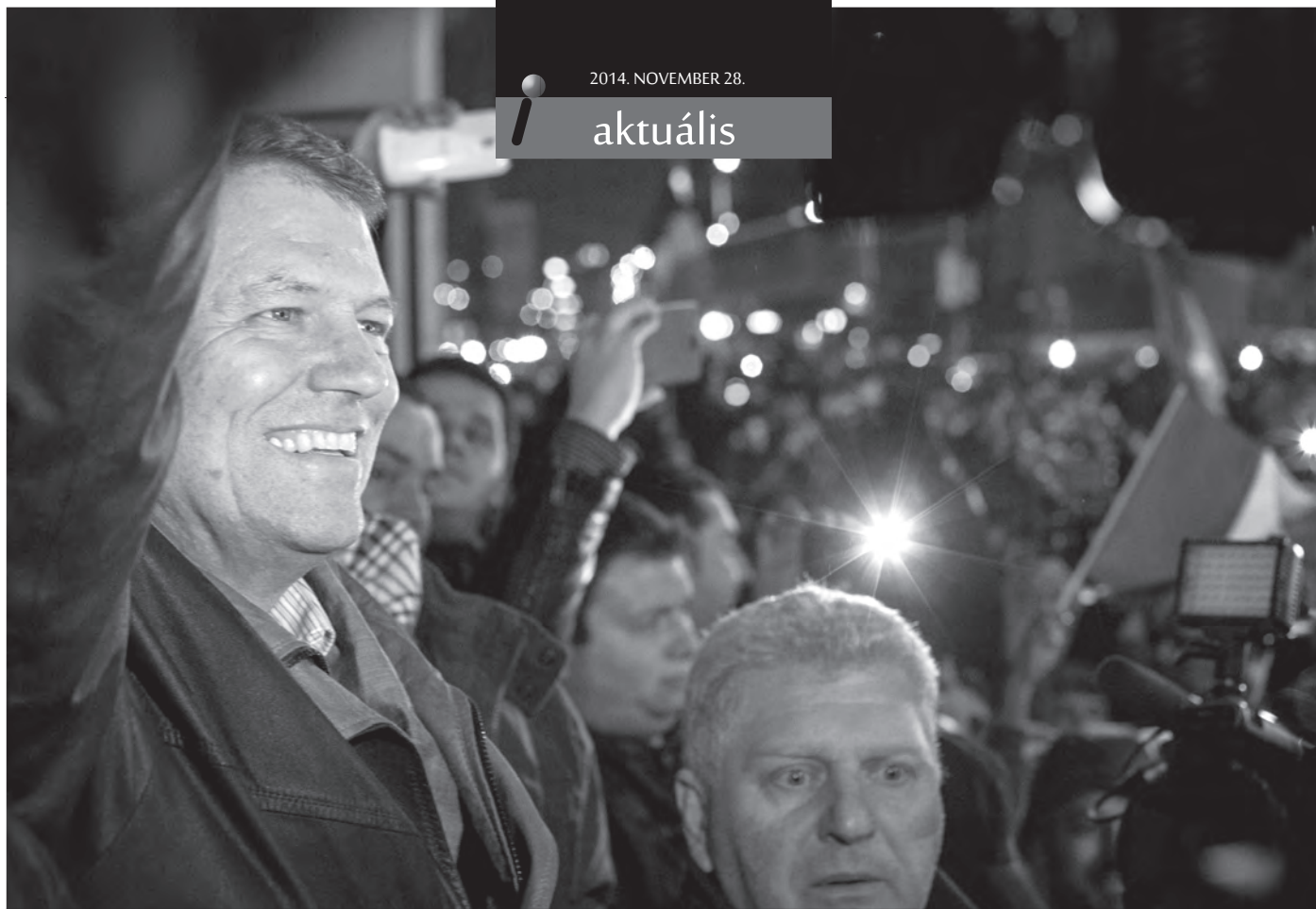
Elemzők egyetértenek abban, hogy Pontának ezzel az „engedménnyel” a kármentés volt a célja, az ellene tüntető tömegeket kívánta lecsillapítani. A miniszterelnök ugyanakkor egyértelművé tette, nem mond le, hanem 2016-ig folytatni kívánja a kormányzást a jelenlegi koalíció élén. Pártján eközben a döbbenet uralkodik, egyelőre megjósolhatatlan, milyen következményei lesznek a PSD-ben a választási kudarcnak. A szociáldemokraták nehezen emészti meg, hogy sorrendben harmadszor bukik úgy el a jelöltjük az elnökválasztás második fordulójában, hogy előtte a felmérések fényes győzelmet jósolnak. A PSD több politikus, Liviu Dragnea kampányfőnök és főtitkár lemondását követelte,

Ion Iliescu tiszteletbeli elnök pedig rendkívüli kongresszus összehívását sürgette. Egyelőre a párt – már csak életösztönből is – kitartani látszik Ponta mellett, aki veresége után több napos szabadságot vett ki. A PSD a pártelnök visszatérése után elemzi ki a kudarc okait és dönt az esetleges személycseréről.

PNL: Ponta egyelőre maradhat A miniszterelnök tisztségben maradását megkönnyíti, hogy a Klaus Iohannist támogató Nemzeti Liberális Pártnak egyelőre nem is áll szándékában megdönteni a kormányt. A régi PNL és a Demokrata Liberális Párt (PDL) összeolvadása nyomán megalakult új PNL nevében Iohannis elmondta: most az a legsürgősebb, hogy Pontáék terjesszék be a parlamentbe a 2015-ös évi állami költségvetés-tervezetet. Hozzátette: akarják látni, hogy a kormány miből fedezi a választási kampány idején tett ígéreteit, illetve a kampánycélokra elköltött jelentős kiadásokat, esetleg milyen adóemelésekre kényszerül emiatt. A PNL társelnöke, Vasile Blaga is leszögezte: ugyan át akarják venni a kormányzást „legkésőbb 2016-ban”, mert a választók is ezt az üzenetet fogalmazták meg, ám ezt nem a parlamenti erőviszonyok mesterséges megváltoztatásával, vagyis a kormánypártokból a jelenlegi ellenzékbe átszivárgó honatyák befogadásával kívánják elérni. Értésre adta: bizalmatlansági indítvány esetén számítanak a koalíciót alkotó pártok politikusai egy részének a támogatására is. „A hatalmon lévő pártokban is megoszlanak a vélemények arról, hogy kell-e folytatniuk a kormányzást. Például az RMDSZ-ben” – fogalmazott a PNL társelnöke.

Nehezen talál magára az RMDSZ

Az RMDSZ-ben valóban megoszlanak a vélemények a kormányzás folytatásáról, a magyar érdekvédelmi szövetséget talán még a PSD-nél is váratlanabban érte Victor Ponta veresége. Kelemen Hunor szövetségi elnök az eredményhirdetés utáni első nyilatkozatában leszögezte: Iohannis

megválasztásával hosszú időre szünet következik a kisebbségi, közösségi jogok érvényre juttatásában. „Megválasztása azt üzeni, Románia egy modell-ország, amelyben a kisebbségi kérdés meg van oldva, hisz a választók egy, a német kisebbség soraiból származó elnöknek szavaztak bizalmat. Ez persze nem igaz, de emiatt a magyarság törekvései hitelenné válnak” – jelentette ki Kelemen Hunor. Utóbb elmondta, egyelőre nem keresi a kormányból való kilépés okait. Emlékeztetett arra, az RMDSZ által aláírt koalíciós szerződés 2016-ig szól. Közölte, az esetle-

lohannis megválasztott elnök Bukarestben az őt ünneplő tömegnek integet

FOTÓ: REUTERS

ges kilépésről a Szövetségi Állandó Tanácsnak kell döntenie, amelynek ülését erre a hétre hívta össze. „Meg kell értenünk, mit történt vasárnap. Figyelmesen kell elemeznünk a kollégákkal az elnökválasztás eredményét, csak utána döntünk” – jelentette ki.

A SZÁT ülését megelőzően több RMDSZ-es politikus is véleményt nyilvánított a kormányon maradásról. Markó Béla volt szövetségi elnök azt nyilatkozta, jelen pillanatban nincs jobb alternatíva, mint a koalíció tagjának maradni. „Erről a kérdésről akkor kell beszélni, hogyha

megszűnik a többség, amely most a kormány mellett van, megváltozik a parlamentben a képlet valami módon, amire van esély természetesen. Az RMDSZ-nek jelen pillanatban az az érdeke, hogy azokat az eszközöket próbálja meg használni, amelyekkel valamilyen erősebb vagy gyengébb eredményt elérhet. Ha mi most kiugrunk ebből a bárkából, azzal csak a vízbe ugrunk, mert még csak nincs is másik bárka” – fogalmazott Markó.

Az RMDSZ több székelőföldi politikusa ellenben jobbnak látná, ha kilépnének a kormányból. Borboly Csaba, a Hargita megyei tanács és az RMDSZ országos önkormányzati tanácsa elnöke, valamint Antal Árpád sepsiszentgyörgyi polgármester nyilvánosan is felvetették, az RMDSZ-nek figyelembe kell vennie a magyar választók jelzését, és meg kell fontolnia, hogy folytatja-e kormányzati együttműködését Pontáékkal.

Külföldi szavazás: Meleşcanu lemondott, eljárás indul

Bűnvádi eljárást indított a legfőbb ügyészség az elnökválasztás második fordulójában külföldön tartózkodó romániaiak szavazásának akadályoztatása miatt – közölte a legfőbb ügyész. Tiberiu Nitu elmondta, egyelőre a bűncselekmény elkövetésére irányuló gyanú megalapozottságát vizsgálják. A szavazás akadályoztatása a Btk. 385. paragrafusa szerint ugyanis bűncselekmény. Az *Agerpres* által idézett főügyész elmondta: a vádhatósághoz sok panasz érkezett a második fordulóban történetek miatt. Többségük szerint a két egymást követő külügyminiszter (Titus Corlăteanu és Teodor Meleşcanu) a felelős azért, hogy a külföldön élő romániaiak nem tudtak mind szavazni. Utóbbi egyébként a második forduló után két nappal be is nyújtotta a lemondását. Elismerte, nem sikerült úgy megszerveznie a külföldi szavazókörök munkáját, hogy minden szavazni óhajtó román állampolgár leadhassa voksát. A külügyminisztertől az ellenzék azt követelte kinevezése után, hogy további szavazóköröket nyisson külföldön, miután az első fordulóban bebizonyosodott, hogy a meglévőknél nem jutott mindenki sorra. Meleşcanu elődjéhez hasonlóan azt hajtogatta, erre nincs törvényes keret, holott a Központi Választási Iroda (BEC) szerint nem lett volna jogi akadálya. Az új külügyminiszter a karrierdiplomata Mihnea Motoc, Románia állandó EU-képviselőének vezetője.

Kormányzás pró és kontra Kovács Péter főtákar szerint több érv is szól a kormányon maradás mellett. Az egyik az, hogy nem a parlament összetételéről döntöttek a választók november 16-án. „A parlamenti többség adja a miniszterelnököt, és így alakul ki a kormány. Az elnökválasztás után a parlamenti többség nem változott meg, és előreláthatóan egy darabig nem is fog, mert a ko-

▷ alíciót alkotó román pártok a jelenlegi közös kormányzás folytatása mellett álltak ki” – fogalmazott. A főtitkár emlékeztetett arra, hogy az RMDSZ 2004 óta folyamatosan végeztet felméréseket, amelyek szerint a választók 80 százaléka támogatja a szövetség részvételét a kormányban. „Hajszálnyi különbséggel ugyanolyan mértékben támogatják, hogy a jobboldallal vagy a baloldallal kormányozzunk. Választóink számára nem a koalíciós partner, hanem a kormányon maradás a lényeg, ha erre van lehetőség” – magyarázta. Kovács szerint a harmadik érv a kormányzás mellett az, hogy az RMDSZ így tudja megvalósítani könnyebben a politikai programját. „Bár ott tartana Románia decentralizációja, hogy a magyar közösségeket érintő minden döntés helyi szinten

Választóink számára nem a koalíciós partner, hanem a kormányon maradás a lényeg (Kovács Péter)

Victor Ponta és Kelemen Hunor. Nehéz lesz együtt maradni

szülessen. Sajnos ettől még távol állunk, ezért a kormányzás az egyetlen eszközünk” – jegyezte meg. Kovács negyedik érvként említette, hogy ha az RMDSZ kilép a kormányból, attól a Ponta-kabinet nem bukik meg, mert a szövetség nélkül is parlamenti többség támogatná. „Ismerjük a román politikusok pártvándorlási kedvét, tehát ez még változhat. De a jelenlegi erőviszonyok mellett ez a kormány nélkülünk is a helyén marad” – fejtette ki a főtitkár.

Kovács Péter szerint a kormányból való kilépés mellett elsősorban a választók hangulata szól. „Klaus Iohannis győzelme felpörgette a váltás utáni vágyat, a váltás hangulatát az országban. Egyértelműen érezhető ennek az utóhatása is. Tudjuk, megnőtt azoknak a magyaroknak a száma, akik kormányellenes szava-

zatként fogják fel Iohannis megválasztását, mivel az RMDSZ is kormányzati tényező, elvárnák, hogy kilépjünk a kormányból. Tehát a romániai magyar szavazók egy része elvárásának felelne meg, ha ott hagyjuk a kormányzást” – mondta a főtitkár.

Arra a felvetésünkre, miszerint annak ellenére, hogy a Szövetségi Állandó Tanács a magyar választók belátására bízta a szavazást a második fordulóban, több RMDSZ-es politikus is nyíltan kampányolt Victor Pontának, Kovács Péter kijelentette: a szövetség álláspontját a szövetségi elnök jeleníti meg. „A két forduló között az RMDSZ-nek valóban volt egy testületi döntése. Az elnökválasztás után pedig a szövetségi elnök állásfoglalása a mérvadó az alapszabályzatunk szerint. Nem mozdult el az RMDSZ álláspontja azzal, hogy a kampány közben vagy után egyik-másik politikusunk kifejtette a véleményét” – jelentette ki. Ezzel Kovács a székelyföldi politikusoknak a kormányból való kilépést sürgető nyilatkozataira utalt. Nem tartja jónak, hogy a választások másnapján egyes RMDSZ-es politikusoknál beindult a népszerűségi pontok szerzése. „Ezek a politikusaink érezték a pró-Iohannis hullámot, és gyorsan felültek rá. Olyasmiket nyilatkoztak, amikről úgy gondolták, javítanak a megítélésükön. Ezt azért tartom hibás megnyilvánulásnak, mert mindenki számára váratlan volt mind az eredmény, mind a hihetetlenül magas részvétel. Ennek okait nem lehet pár óra alatt megtalálni, alapos elemzésre van szükség” – mondta az RMDSZ főtitkára.

„Crin Antonescunak igaza volt”

A romániai elemzők többsége egyetért abban, hogy elsősorban Ponta vesztette el a vasárnapi elnökválasztást Szeben polgármesterével szemben azzal, hogy nem látta át, mekkora érzelmi hatása lesz annak, hogy a külföldön élő románok egy része nem szavazhatott. Így gondolja ezt az *Erdélyi Riport* által megkeresett Cristian Părvulescu is, azzal a megjegyzéssel, hogy paradox módon a román ortodox egyház többé-kevésbé nyílt kiállása a kormányfő mellett szintén Iohannisnak kedvezett.

Hegedüs Csilla az új kulturális miniszter

Az RMDSZ javaslatára Hegedüs Csilla kulturális államtitkár lett az új kulturális miniszter. A kulturális főtitkár-helyettesi tisztséget betöltő, épített örökségvédelmi ügyekben jártas szakember közgazdasági és felnőttképzési oklevéllel rendelkezik, államtitkári megbízatása előtt Kelemen Hunor korábbi kulturális miniszter tanácsadója volt. A parlament által jóváhagyott kormánystruktúra szerint a kulturális miniszter egyben miniszterelnök-helyettesi tisztséget tölt be a kormányban. A koalíciós egyezmény értelmében erre a posztra az RMDSZ javasol tisztségviselőt. A tisztség Kelemen Hunor lemondása nyomán üresedett meg. A szövetségi elnök megjegyezte, az új tárcavezető jelölésének időzítése nem politikai jelzés a koalícióban való további részvétel tekintetében, egyszerűen most telt le az a másfél hónapos időszak, ameddig ideiglenes tisztségviselő állhatott a tárca élén Victor Ponta személyében.

„A fiatalok egy része azért is ment el tömegesen szavazni, mert felháborította az egyház beavatkozása a politikába. Ők laikus államot akarnak” – magyarázta a politológus. Pârvulescu szerint a szász politikus győzelme a Nemzeti Liberális Párt (PNL) volt elnöke, Crin Antonescu helyzetfelismerésének is köszönhető. „Antonescu volt az, aki kivitte a liberálisokat a Szociál-Liberális Szövetségből, és megalapozta a váltáshangulatot. Jó volt a stratégiája, bár a gyümölcsét már nem ő élvezi” – fogalmaz az elemző.

A Iohannis házaspár

Ha mi most kiugrunk ebből a bárkából, azzal csak a vízbe ugrunk (Markó Béla)

Székely István szerint a közösségi média hatása a választók érzelmeire és a rendszerellenes szavazatok döntötték el az elnökválasztást. A politológus a *maszol.ro* portálnak elmondta, „óriási hiba” volt, hogy az első forduló után a kormány nem oldotta meg a külföldi szavazás kérdését. Ez a mulasztás olyan protest-hullámot indított el, amely egyrészt megnövelte a részvételt, másrészt maszszív PSD- és Ponta-ellenes, „szinte rendszerellenes” szavazatokká vált. „Ilyesmi utoljára 1996-ban volt, amikor Emil Constantinescunak és

a Demokratikus Konvenciónak sikerült győznie” – idézte fel a politológus. Hangsúlyozta, a rendszerellenes választók nem Iohannis mellett, sokkal inkább Victor Ponta és az általa képviselt, korrupció által meghatározott rendszer ellen szavaztak. Ebben szerinte fontos szerepet játszott, hogy a 2007-es uniós csatlakozással a romániaiak számára megnyílt egy új világ alternatívája. „Egyre többen úgy akarnak élni, mint az Európai Unió polgárai” – fogalmazott.

A politológus szerint a közösségi médiának is igen jelentős szerepe volt Iohannis győzelmében. „Az öt évvel ezelőtti elnökválasztáson mindegy volt, hogy mi történik Melbourne-ben vagy Aucklandban, ha a *PRO TV* vagy az *Antena3* nem küldött oda tudósítót. Most már mindenkinek a zsebében ott az okostelefon, másodpercek alatt felkerülnek a *Facebookra* fotók, a kisfilmek a szavazókörizetek előtt álló sorokról” – fejtette ki Székely, aki szerint a közösségi oldalakról áradó információk el tudták érzelmileg kötelezni a belföldi szavazókat a változás mellett. Annak ellenére is, hogy Iohannis személye az érzelmi kötődés kialakítására kevésbé volt alkalmas – tette hozzá.

Így látja Iohannis a kisebbségek helyzetét

„Román állampolgár vagyok, meggyőződéses román és német etnikumú – vallja magáról Klaus Iohannis a választási győzelme után megjelent könyvében, hozzátéve: – az etnikai származás fontos – és örömeinkre, valamennyi kisebbség örömeire – Romániában elfogadott dolog, és ennek kapcsán meg kell mondanom, Románia pozitív és példamutató szerepet tölt be Európában azzal, ahogyan formálisan és informálisan bánik kisebbségeivel”. A megválasztott államfő szerint Romániában évszázados története van a kisebbségek együttélésének. „Tapasztalatunk lényegében pozitív” – írja. Iohannis úgy véli, itt az ideje, hogy legyőzzük a kulturális és mentális határokat. A nemzeti kisebbségekhez tartozók nemzeti és természetes hazafiságának választási célokra történő kihasználása, valamint az etnikai érzékenység szüntelen táplálása sokak politikai fegyvertárához tartozott az utóbbi 20 évben, és mindez legalább annyira veszedelemes, mint a populizmus – állítja a szerző, aki nem hiszi, hogy valakinek a nemzetisége lenne a döntő tényező; a meghatározó az, miként veti fel a kérdéseket, és hogyan oldja meg azokat. Az új elnök meggyőződése, hogy a szakmaiságnak kevés, csaknem semmi köze sincs a nemzetiséghez.

Az ortodox egyház szerepvállalása a kampányban

Felkent államfők

Elindult a román politika damaszkuszi útján Daniel pátriárka, majd megfordult. Találgatás folyik, mi történt, de a szociáldemokratákért imádkozó, pártlogós kegytárgyakat forgalomba hozó egyházfő az elnökválasztás második fordulóján végül olyasmit mondott, ami a protestáns, német jelölt mellett szól. Busásan hozott a választási év az ortodox egyháznak, a jelek arra engednek következtetni, jövőre is számítanak a költségvetési támogatásra a Román Ortodox Egyház (BOR) vezetői. **PARÁSZKA BORÓKA összeállítása.**

„A román nép szabadságért és nemzeti egységért vívott harcában az Úr gyakorta idegeneket küldött segítségül a népnek” – Daniel pátriárka szavait a választás délutánján idézte a romániai sajtó. Sokakat sokkolt az egyházfő nyilatkozata, az elhangzottakat pedig az első jelként értelmezték, mely szerint megfordulhat a voksolás eredménye. Románia ortodox többségű állam: döntő, hogy ki mellett áll ki az ortodox egyház. Most mégsem az ortodox egyház számos tagja által támogatott szociáldemokrata jelölt, hanem a vallása miatt szintén sokszor támadott protestáns Klaus Iohannis nyerte meg a választást. Daniel pátriárka az utolsó percekben szólalt meg, s változtatott korábbi álláspontján, „Idegen” példaképekre hivatkozott magyarázatként: Ferdinánd királyt és Mária királynőt emlegette, mint akiknek ereiben „nem folyt román vér”, mégis a hazáért éltek.

Néhány nappal a pátriárka voksfordítónak tartott nyilatkozata után az ortodox egyház visszakozott. A BOR közleményben jelezte: a nyilatkozat, amelyet idéztek, nem is a választás napján született, hanem három nappal korábban, és részlete az éppen aktuális, irgalmas szamaritanusról szóló evangéliumnak. Az, hogy a nemzet javát szolgáló „idegenek” mellett szól, merő véletlen. Akármikor is született az eredeti szöveg, november 16-án 17 órakor

rendkívüli jelentőséggel bírt: az ország a jó ortodox, jó román Ponta és a protestán, német Iohannis között választott éppen.

A kereszt jelese Az ortodox egyház politikai szerepvállalásának évszázados hagyományai vannak, az idei kampányban is hangsúlyos volt a jelenléte a BOR-nak. Néhány apró jeltől eltekintve, amit csak a beavattak érzékeltek, semmi nem utalt arra, hogy Klaus Iohannist is elfogadhatják az ortodoxok. Hónapok óta másról sem lehetett hallani ugyanis, hogy a BOR konkrét követelésekkel állt elő azért, hogy mozgósítsa híveit: állami támogatások, egyházi befektetések finanszírozása, számtalan gazdasági ügylet látott napvilágot az idei évben is. A szociáldemokrata politikusok évek óta igyekeztek nem csak jó közemberként, de kötelességtudó hívekként is megjelenni a nyilvánosság előtt. Rendszeresen részt vesznek az istentiszteleteken, ünnepi körmeneteken. Idén Ponta többször, több rendben vallott arról: milyen hitéletet él, milyen a kapcsolata az ortodox egyházzal. Hűségnyilatkozataiért cserébe pópák, egyházi előljárók kampányoltak mellette. Iustin Sigheteanu, szatmári és máramarosi vikárius arra intette országos visszhangot kiváltó üzenetében híveit, szavazzanak „közülük valóra, olyanra aki keresztény-ortodox, és aki él a kereszt jelével”. A „kereszt jele” pontosan kiszámítható árfolyammal rendelkezik, a *Gândul* összesítése szerint csak októberben húsz millió lejt kapott a BOR arra, hogy több országos projektjét, építkezését, befektetését finanszírozza. Az összeg jelentőségét jelzi, hogy ez az egy havi apanázs az egész éves támogatás kétharmada.

A BOR politikai alkuk révén kialakult gyarapodását nem nézte jól az ellenzék, folyamatosan jelentek meg kritikák, amelyek a közéletbe való egyházi beavatkozást érintették. Traian Băsescu a választás első fordulójára előtt elmarasztalta az or-

todox részrehajlást. A kritikákra a maga módján válaszolt az ortodox egyház. A BOR vezető testülete, a Szent Szinódus arra szólította fel papjait szorgalmazták a „felelős, keresztény részvételt” a voksoláson. Ezt az útmutatást többféle módon is értelmezni lehetett – a szatmári vikárius a PSD mögé állt – az ellenzéki nyomás azonban olyan erősnek bizonyult, hogy a második forduló előtt a Szent Szinódus ismét megszólalt. A választások előtt öt nappal a testület immár arra figyelmeztette papjait: szigorúan tilos részt venni a kampányban, azt pedig, akit direkt politikai üzenetet közvetít, etikai bizottság elé állítják.

A második forduló előtt nyilvánvalóvá vált, hogy az ortodox egyház tagjai nem pusztán a bőkezű állami támogatás miatt vettek részt a kampányban. Aktivizmusra ösztönözte a papokat a félelem is. A legnagyobb botrányt Mircea Govor, Szatmár megyei szocdem vezető titokban felvett nyilatkozata váltotta ki. A politikus iskolaigazgatókat, az önkormányzati szervek vezetőit, valamint az ortodox egyház papjait fenyegette meg: meglátják majd – mondta, hogy mi lesz, ha a PSD elveszíti a választást. „Menjenek az anyjukba” – kiabálta a Govor az öt hallgató vezetőknél: ilyen volt a politikai tárgyalások alaphangja.

Párizsi baki A külföldi kampányban is tétje volt annak, ki mellett áll ki az egyház. A szociáldemokraták hónapok óta tudták: az Európa szerte élő román vendégmunkások dönthetik el, ki legyen az államfő. A Băsescu-éra azonban kiépítette a maga külföldi infrastruktúráját, és ezzel a PSD kormány az elmúlt két évben sem tudta felvenni a versenyt. A lépéshátrányt az ortodox egyházzal kísérelték meg behozni. Így a nyár óta többször érkezett olyan hír: az ortodox közösségekben aktív kormánypárti kampány folyik Románia határain túl. Egy héttel az első forduló előtt került napvilágra az a Pá-

Ponta megkapta az ortodox egyház Szent András rendjét, s a miniszterelnökért Daniel pátriárka imádkozott is

gyobb elismerésben részesült Ponta, aki segítséget nyújtott a legnagyobb ortodox beruházás folytatásához. A Nemzet Megváltásának Katedrális Bukarestben az eddigi becslések szerint négyszázmillió euróba kerül. A kormány 2,5 millió euróval szállt be idén a programban. Ezért Ponta megkapta az ortodox egyház Szent András rendjét, a pátriárka imádkozott is.

Lehetne rosszabb... A pátriárka imái mellett forgalomba kerültek olyan kegytárgyak is, amelyeken a szent szimbólumok mellett a PSD pártjelképei is helyet kaptak. Így telt el a kampány előtti, egyházpolitikailag forró nyár és ősz. November közepére megváltoztak a dolgok. Csak találgatni lehet, mi történt: a külföldön élő ortodox közösségek gyakoroltak nyomást az egyházra? A felgyorsuló korrupcióellenes eljárás volt intő jel? Egyházi földterületek birtokbাহelyezéséről döntött a kormány kormányhatározatok sorával: sok mulhat azon, lesz-e átvilágítás ezekben az ügyekben. A jövő évi támogatás mértéke a tét? A kormányzati különkeret elosztása tárgyalások sorától függ: ha jó az alkupozíció, a költségvetési alap növelhető. Valószínűleg mindezeket figyelembe vette a pátriárka, amikor a kampánycsendésért is kockáztatva nyilatkozott. „Klaus Iohannis is Isten választotta” – erősítették meg szavait a BOR papjai, hogy nyomatékossítsák: az irgalmas szamaritanus példázata nem volt véletlen. A választások után az ortodox egyház képviselői a parlamentben jelentek meg. Évente kétszer ad helyet a népképviselőt ilyen egyházi konferenciának. Ezer pópá vett részt most is az eseményen. „Lehetne más vallása is... még... még ennél is rosszabb. Végülis protestáns. Román. Német-román” – vont mérleget az egyik résztvevő azzal kapcsolatban, ki az új államfő Romániában. Az egyházilag alaposan előkészített PSD kampány után a BOR-nak most úgy tűnik, majdnem mindegy, kivel egyezik ki. Megadják az Istennek is, a császárnak is, az államfőnek, a baloldálnak, a jobboldálnak is azt, ami jár és amit elvár. Megfelelő csereszámítások mellett.

rizsban rögzített felvétel, amelyen Cătălina Ștefănescu szociáldemokrata képviselő és Stela Arhire, diaszpóráért felelős PSD főtitkár szerepel. A két politikus egy ortodox misén ígért értékes könyvadományt a Franciaországban élő híveknek. „A PSD az egyetlen baloldali párt, amely közel áll a rászorulókhhoz. A PSD-kormány működtet főosztályt a határon túli románok képviseléseért, ennek a pártnak van a külföldi románok érdekeit védő minisztere. November 2-án, november 16-án Önöké a választás” – mondta a templomban összegyűlt híveknek Ștefănescu. Az ajánlat nem ért célt, sőt, visszaütött: a kampányba csöppent hívek felháborodtak, kiabálni kezdtek, telefonos felvételek készültek a botrányról, és azonnal eljutottak a hazai médiába. Ezt nem hagyta szó nélkül a BOR, Constantin Stoica, a pátriárka szóvivője azt mondta: a politikusok párizsi felbukkanásáról nem tudott az ott szolgáló pap. Ekkor hangzott el először az az elhatárolódás, hogy az ortodox egyház politikai értelemben „semleges”, és nem kötelezi el magát egyik jelölt mellett sem politikailag. Stoica nyilatkozatára többen úgy reagáltak: a BOR tart attól, hogy a külföldi hívek elfordulnak az egyháztól, megcsappannak az adományok. Hogy mekkora az ellenállás, azt nem csak a Párizsba kiküldött PSD-aktivisták, hanem Victor Ponta is érezkelhette. Ő Spanyolországban vett részt orto-

Daniel pátriárka a kormányfővel parolázik. Semlegességet hirdetnek

dox szertartáson. A templomban nem volt botrány, a hívek türtőztették magukat, de amint kilépett a templomajtón, elkezdődött a kiabálás, a tiltakozás vele szemben.

Amit nem tudtak külföldön mérésékelni az ellenzéki ellenállásból, azt megpróbálta a kormánypárt ittthon kompenzálni. Nem csak az ortodox hívekkel, hanem a görög-katolikus egyház tagjaival szemben is nagyvonalúnak bizonyult a Ponta-kabinet, noha ez a közösség szerény szavazói csoportot jelent (a legfrissebb adatok szerint a teljes görög-katolikus közösség lélekszáma nem éri el a kétszázezret). Kolozsváron 1992 óta épül a görög-katolikus katedrális, a választások előtt erre is jutott egymillió lej közpénz. A beruházás 22 év után a végéhez közeledik, állítólag jövőre át is adják. Liviu Dragnea miniszterelnök-helyettes megjelent a hálaadó istentiszteleten, és azt nyilatkozta: a kormányzati támogatás „a kárpótlás apró gesztusa”. Jele annak, hogy a Ponta-kabinet hálás, mert a görög-katolikus egyház a „nemzeti identitást erősíti.” A választást megelőző hónapokban hasonló átadásokra-ünnepségekre került sor több, Erdélyen kívüli körzetben. Kormányzati alaptól kapott pénzt több Iasi, Neamt és Suceava megyei kolostor, templom is. Daniel pátriárka nem maradt adós: kitüntette Liviu Dragneat és köszönetet mondott az adományokért. Ennél is na-

Megadják az Istennek is, a császárnak is, a királynak, az államfőnek, a baloldálnak, a jobboldalnak is azt, ami jár és amit elvár

Könyvek, írók, meghittségek

Tucatnyi íróval és érdekes, új kiadvánnyal lehetett ismerkedni a VI. Nagyvárad-i Könyvmaratonon november 20-22. között. Három helyszínen zajlottak az események, egyebek közt az újranyitott Illyés Gyula Könyvesboltban. A kötetbemutatókat felolvasások tarkították, az irodalombarátok ízelítőt kaphattak mindenik írói, költői világból. A nemzetközi elismertségű Dragomán György is Váradra látogatott. A könyvmaraton utolsó napján, Ady Endre születésének 137. évfordulóján délelőtt megkoszorúzták a poéta mellszobrát, este pedig mécseseket gyújtottak mellszobránál és a holnaposok szoborcsoportnál is.

A Könyvmaraton első napján az Illyés Gyula Könyvesboltban találkozhattak az érdeklődők szerzőkkel és kiadók vezetőivel. A könyvüzlet falait a múlt század eleji Várad varázsát megidéző képeslapokról készült posztterek díszítik.

Koszorúzás az Ady szobornál, az emlékműzeum előtt

Szűcs László faggatta a kötet alanyát, Markó Bélát és a monográfia szerzőjét, Elek Tibort

Dragomán György dedikál a Törzsasztal után

Borzási Johanna kötete nyitotta az idei könyvmaraton

A megnyitó ünnepségen a könyvmaraton főszervezői köszöntötték a szép számban összegyűlt érdeklődőket. **Derzsi Ákos**, az Europrint Kiadó vezetője szólt arról többek között, hogy nincs meghittebb kapcsolat, mint ami létrejöhet ember és könyv között. **Szűcs László**, a Várad művészeti, kulturális folyóirat főszerkesztője elmondta, az elmúlt esztendő során volt már könyvmaratonos rendezvény például a bábszínházban, a városi művelődési házban (volt Arlus), a Szigligeti Színházban. Hozzáfűzte: „Belaktuk a belvárost.” Az idei könyvmaraton programja is sokszínű lett, „új könyvekkel és régi motorosokkal, új szerzőkkel és visszatérő vendégekkel”. Most egy új helyszínre, az új könyvesboltba is invitálták az irodalombarátokat. **Simon Judit**, a Riport Kiadó vezetője kifejtette: a könyvmaraton célja a várad-i könyvtermés megmutatása. Mint hangsúlyozta, a könyvet, e „di-

vatjamúlt”, jó fogású, szép, barátságos tárgyat igazán szeretik. A lényeg, hogy meghittség alakuljon ki ember és irodalom, ember és ember között. **Králik Lóránd**, az Illyés könyvesboltot működtető vállalkozás többségi tulajdonosa elmondta: ez az első rendezvény a megújult üzletben. Remélik, sok színvonalas eseménynek adhat otthont ezután is a könyvesbolt.

Elsőként **Borzási Johanna** *Angyal szemközt* című verseskötetét mutatták be. Borzási Johanna a Várad folyóirat 2012-es verspályázatának győztese, akinek fődíja ez a kötet. A pályázat kezdeményezője, a zsűri elnöke az idén januárban elhunyt Kinde Annamária költő, újságíró volt. Borzási Johanna verseskötetét ugyanolyan külalakban adták ki, mint Kinde Annamária utolsó verseskötetét, kicsit reá is emlékezve ezáltal. A halszavú, szerény költőnő elmondta: számára a versírás határtalan vidék.

Ezután egy másik versgyűjteménnyel, **Lőnhárt Melinda** *Látható hiány* című kötetével ismerkedhettek meg a jelenlévők. A költőnő számára felszabadultságot, menedéket jelent a versírás.

A könyvmaratonra megjelent a Karácsony Benő-sorozat következő, immáron negyedik kötete, az *Utazás a szürke folyón* című regény. **Demény Péter** költő, író, szerkesztő ismertetőjében szólt arról, hogy Karácsony Benővel hálátlan volt az élet, és hálátlan vele az irodalomtörténet is. Méltatta Karácsony Benő különleges humorát, világnézetét, mely szerint nincs világnézet. A Riport Kiadó megteremti a lehetőséget, hogy hozzájussunk a műveihez. Az *Utazás a szürke folyón* egy pikareszkregény. Mint elhangzott: nehéz megtalálni a boldogság szigetét, mert elsodor a folyó. S a boldogság nem lepkevadász.

Láng Zsolt beszélt *Szerelemváros* című novelláskötetéről. „A játékot tartom az egyetlen lehetséges életfilozófiának. A játék tesz minket jelenvalóvá. Az írásban pláne fontos a játék.”

A maraton második napján **Sorbán Attilával** és *Mondd szépen, ámen* című új regényével ismerkedhettek az olvasók. A szerző elárulta címfüggőségét. Először kitalálja a címet s az első mondatot, s hagyja, hogy ezek inspirálják. Egyik figurája sem fiktív, hiszen újságíróként sokrétegű társadalmat ismerhetett meg.

Elek Tibor *Markó Béla költői világa* címmel írt monográfiát. A könyv szerzője és **Markó Béla** is jelen volt a maratonon. Markó Béla megjegyezte: sokat tanult magáról e monográfia révén, segített a jövővel, a hogyan tovább?-bal kapcsolatban. Mint elhangzott: szükségszerű volt,

Simon Judit beszélgetett Tasnádi-Sáhy Péterrel *A békakirály* novelláskötetéről

FOTÓK:
ALEXANDRU NITESCU,
SIMON JUDIT,
SZÜCS LÁSZLÓ,
TASNÁDI-SÁHY PÉTER

hogy Markó Béla eljusson a szonettekől a haikuig.

A novemberi Törzsasztal-estre is a könyvmaraton keretében került sor. **Dragomán György** mesélt regényeiről (*A pusztítás könyve*, *A fehér király*, *Máglya*). Két utóbbi regényét úgymond fecnikből, szilánkokból rakta össze. „Amikor könyveket írok, világokat építek. Belebújok a képekbe, amiket látok.”

A harmadik nap eseményeinek egy része a Silent kávézóban zajlott. Délelőtt írókkal kávézhattak az irodalombarátok, többek között Dragomán György is jelen volt a kötetlen beszélgetésen, amelyre sok diák is ellátogatott. Délután **Szilágyi Aladár** közíró, újságíró bemutatta a MÚRE (Magyar Újságírók Romániai Egyesülete) által kiadott, *Farnastól Zsobokig* című riportkötetet. A nyári kalotaszegi riporttábor élményeiről beszélt **Rácz Éva** MÚRE-elnök, Szűcs László, Simon Judit és **Bögözi Attila**.

Molnár Judit magyartanár, közíró a tőle megszokott módon roppant élvezetesen mesélt a magyar irodalomról és *Nádpálca nélkül* című irodalomtörténeti könyvéről. A kiindulópont a Kiss Stúdió Színház számos irodalmi estje volt, melyek

célja, hogy ne banalitások, hanem érdekességek hangozzanak el egy-egy íróról, költőről, korszakról. Az előadásokból írások születtek, a sorozat a *Biharország* folyóiratban jelent meg, most pedig kötetbe került a gyűjtemény.

Tasnádi-Sáhy Péter beszélt *A békaember legendája* című novelláskötetéről. Mindig van egy kép, egy motívum, amihez aztán lesz egy történet.

Székely Ervin beszélt harmadik regényéről, melynek címe: *Bársonyszék és aszfalt*. Nincs tudatos munkamódszere, gerjesztette egyik könyv a másikat. Mindig a valóságból indult ki, saját tapasztalatait is felhasználva.

Derzsi Ákos az Europrint újdonságait ismertette. Ezután a társaság átment az Ady Endre Emlékmúzeumba, ahol **Imre Zoltán**, a múzeum vezetője felhívta a figyelmet az új kiállításra, majd a **Kós Károly** ösztögyűjtött publicisztikái című kötetet **Sarány István** mutatta be. Kós Károly írásai a nagy történelmi sorsfordulók mind tükröződnek.

Végül, de nem utolsósorban **Péter I. Zoltán** helytörténész új könyvét, *A Zöldfától a Kék macskáig – nagyváradi vendéglők a Monarchia idején* című kötetet ismerhették meg a résztvevők. A szerző sok érdekességet mesélt a vendéglőről, bodegákról, sörcsarnokokról, az akkori étkekről, és föllevenítette Ady életének néhány mozzanatát is.

A költő születésnapja alkalmából **Mátyás Zsolt Imre** színművész tartott performanszt. Végül az Ady Endre-szobornál és a holnaposok szoborcsoportjánál égtek „kis rőzsedalok”, vagyis mécsesek.

TÓTH HAJNAL

Láng Zsolt és Demény Péter beszélget

Diákok, pedagógusok, írók a Holnaposok emlékművénél

Áruház a világhálón

Székelgyőrdön gyakran hallani a turizmus fejlesztésének jelentőségéről, a hagyományos értékek felmutatásának fontosságáról, a fogathajtó versenyek és székelgyő zászlók közé pedig ritkán fér be a jelen. Egy csíkszeredai programozó páros töri meg ezt, akik évek óta azon vannak, hogy a számítástechnika területén vessék meg a lábukat. Legutóbbi projektjük, úgy tűnik, nagy sikernek örvend, és bebizonyítja, hogy van lehetőség a kitörésre ezen a vidéken is. KUSTÁN MAGYARI ATTILA riportja.

Szeptember közepén robbant a hír, hogy a kínai Alibaba.com webkereskedő honlap értéke 244 milliárd dollárra nőtt a várt 160 helyett, értékesebbé válva ezzel a Facebooknál is. Az Alibaba.com olyasmi, mint az Amazon.com: amit szem-száj megkíván, az megvásárolható róla, csakhogy ebben az esetben nem az óceánon túlról, hanem a távol-keleti országból. Hogy az internetes piac súlyát közönséges halandók számára megfoghatatlan, de mégis iránymutató adatokkal megkíséreljük bemutatni: a Kínában ünnepelt Színglik Napján – amikor a vásárlási örület az egekbe szökik – 32 milliárd lejes forgalmat bonyolítottak le csak az említett Alibabán, tulajdonosa pedig rövid idő alatt az ország leggazdagabb emberévé vált.

A legelemibb tudással rendelkezőknek sem okozhat gondot elindítani a maguk „standját”

A Shoptsie weboldal nyitólapja. Virtuális boltok

A két székelgyőrdi fiatal bizonyos értelemben hasonló projektbe vágtak bele a fejszóját, és ha ekkora sikerre nem is számíthatnak, mindenképpen érdemes beszélni arról, hogy milyen lehetőségeket kínál számukra az ország, és milyen az a fejlesztés, amivel előrukkoltak nemrég.

Egyetem, munka, vállalkozás

A Shoptsie nevű internetes webáruházról hamarosan több szót ejtünk, első körben azonban arra vagyunk kíváncsi, honnan indult a két fiatal. Máthé Zsolt-László elmeséli, már középiskolában tanulta a számítógépek szervizelését, ezért ennek a szakmának az elsajátítását folytatta a Babeş-Bolyai Tudományegyetem csíkszeredai tagozatán, ahol először találkozott programozás világával. Beiratkozott a Transylvania Egyetem informatika szakára is, majd programozóként, később informatikusként dolgozott különböző hazai vállalatoknál, ezt követően pedig saját vállalkozásba kezdett.

Ördög Zoltán elmondja, sorsa hasonló: mindig érdekelték a számítógépek, ezért amikor lehetősége nyílt, beiratkozott a Babeş-Bolyai Tudományegyetem csíkszeredai tagozatára, matematika-informatika szakra. Ennek elvégzése után grafikusként vállalt munkát, később – mai társához hasonlóan – ő is saját

vállalkozás indításával kereste a szerencsét. Mindketten a honlapkészítés és honlapfejlesztés területén dolgoztak. Egy évvel ezelőtt döntöttek úgy, hogy együtt próbálkoznak a továbblépéssel.

Ma könnyebb Arról is beszélgetünk, milyen lehetőségek vannak ma, és milyen volt a „terep” régen. Azt mondják, a piac folyamatosan változik, „emiatt ma könnyebb saját projektekkal befutni, mint például tíz évvel ezelőtt, köszönhetően a számítástechnika fejlődésének.”

Az okostelefonok, táblagépek elterjedésével, továbbá a közösségi hálózatok megjelenésével egyre könnyebb elérni a célközönséget, ugyanakkor a jól bevált hagyományos marketing eszközökre továbbra is szükség van, teszik hozzá.

Piac a neten A Shoptsie nem más, mint internetes áruházak létrehozására szolgáló felület, magyarázza a két fejlesztő. Mivel mindketten több mint tíz éve a szakmában dolgoznak, Zsolt programozóként, Zoltán grafikusként, sokszor szembesültek azzal a problémával, hogy akik otthonról dolgoznak vagy kisvállalkozók, gyakran nem engedhetik meg maguknak egy professzionális internetes áruház elkészítését.

– Ennek a problémának a megoldására találtuk ki a Shoptsie-t, amely egy olyan olcsó és elérhető felület, ahol a felhasználók önmaguk hozhatnak létre webáruházat és ingyenesen értékesíthetnek harminc terméket – mondják. – A fejlesztés elején tudtunk arról, hogy már léteznek hasonló online felületek, ezért úgy terveztük a Shoptsie-t, hogy olyan problémákat is megoldjunk vele, amelyet a már létező platformok nem képesek.

Az általuk készített honlap többnyelvű, a webáruház létrehozásakor rögtön három nyelv – az angol, a magyar és a román – közül lehet választani. Ha a webáruház tulajdonosának nincs PayPal fiókja, amelyen keresztül a vásárlók fizetnek a megrendelt termékekért, akkor a vásárló kitölti

Shoptsie

A legegyszerűbb módja az online eladásnak

A Shoptsie használva egy ingyenes online áruházat hozhatsz létre vagy bármilyen weboldalt vagy blogot automatikusan online áruházzá változtathatsz.

Ingyen áruház létrehozása

Shoptsievel létrehozott áruházadba 30 terméket tudsz feltölteni.

Áruid a termékeidet a

- Shoptsie áruházadban
- Weboldaladon
- Blogodon
- Facebook oldaladon

het egy űrlapot, és majd az átvételnél fizet.

Mivel az egy éve fejlesztett Shoptsie-t saját maguk finanszírozzák, a webfejlesztéssel továbbra is foglalkozniuk kell, a webáruházat gyakran munkaidő után csiszolgatják. A honlap népszerűsítése és a befektetők vonzása nehéz feladat, ismerik el.

A puding próbája A shoptsie.com vagy webuzlet.ro bepötyögése után elének tárul a „piac”. Mint a honlapon írja, ez „a legegyszerűbb módja az online eladásnak”, „a Shoptsiet használva egy ingyenes webáruházat hozhatsz létre vagy bármilyen weboldalt vagy blogot automatikusan online áruházzá változtathatsz”. Hogy ha lennebb görgetünk, egy videó indul el, amely mindent megmutat, így a legelemibb tudással rendelkezőknek sem okozhat gondot elindítani a maguk „standját”. Mint azt írják is, nem kell programozói vagy grafikai tudással rendelkezniük a felhasználásához, egyszerű kezelni a megrendeléseket, azt is végigkövethetjük, hol tart egy termék szállítása.

Máthé Zsolt László és Ördög Zoltán, a webáruházaknak felületet kínáló oldal létrehozói

A honlapon máris számos áru található, saját készítésű holmiktól az étrend-kiegészítőkön és natúr kozmetikumokon át a trikókig, sapkáig

Ha egy adott boltot szeretnénk megnézni, a honlap alján kínált példákhoz kell tekernünk. Minden bolthoz ki kellett választani a kedvelt témát, megadni a nevét és feltölteni az árukról készített fotókat. Ezeket külön kategóriákba lehetett sorolni: egy „ékszerüzletben” például találtunk nyakláncokat, karkötőket, sálakat és egyebeket, ezeket külön is megtekinthettük. A gondosabb elárúsítók minden szükséges tudnivalót mellékeltek, így például a „hybrio multikolor óriás sál-nyaklánc” leírásában megtudtuk, miből készült, milyen hosszú, hogyan mosható stb.

A honlapon máris számos áru található, a saját készítésű holmiktól az étrend-kiegészítőkön és natúr kozmetikumokon át a trikókig, sapkáig.

Mit hoz a jövő? – Szeretnénk sikerre vinni a Shoptsie-t, ezzel segítve az otthonról dolgozóknak és a kisvállalkozóknak az online értékesítésben – mondja a programozó páros. – Sikeres partnerkapcsolatokat alakítottunk ki különböző helyi

egyesületekkel is, ilyen a többek között a családdal, születéssel és gyermekneveléssel kapcsolatos tevékenységeket felvállaló Csíki Anyák Egyesülete vagy az erdélyi születésű fiatal művészek munkáinak ismertetésére létrehozott TEREM.ro.

A közeljövőben szándékukban áll kapcsolatba lépni különböző Facebook-csoportokkal, ahol a tagokat érdekelheti az online eladás. Mint ismeretes, számos ilyen működik a közösségi hálón, könyvektől kezdve ruhákon át gyakorlatilag bármit értékesítenek, amire van vevő. Az internetes árusítás tehát már nem a jövő, hanem a jelen: létezik olyan székellyöldi tulajdonú üzletlánc is, amelynek a honlapjáról az élelmiszereket csak be kell jelölnünk a képernyőn, és a futár kezéből vehetjük át. Ha a polcok előtti ácsorgást és a sorban állást, a kasszáék monoton zajának romantikáját nem is nem is kapjuk vissza, az ilyen kezdeményezések hasznosak, ezért további térnyerésük szinte bizonyos. Ráadásul a webáruház a hét minden napján, éjjel-nappal nyitva tart.

SIMON JUDIT

A valameddig telt pohár

Erdélyi, protestáns, szász nemzetiségű elnöke van Romániának. Örülnek Tündérország lakói, nagy reményeket fűznek a szűkszavú, megfontolt államfőhöz. Klaus Iohannis az internet segítségével, proteszt szavazatokkal nyert. Victor Ponta ellen szavazott az itthon és külföldön élő román állampolgárok többsége. Természetesen ez már nem számít, a történelem a győzelmet rögzíti és nem annak okait, hátterét. A kutatók majd behatóbban elemzik a kampányban használt retorikáját és rájönnek arra, amit az elemzők figyelmen kívül hagytak: Szeben polgármestere soha egy szót sem ejtett Erdélyről és az országban élő nemzeti kisebbségekről. Most már ez sem számít, az érdekvédelmi szervezetek dolga, hogy felhívják az új államelnök figyelmét elvárásaikra, illetve az erdélyieké, hogy elmagyarázzák, több pénzt, paripát és autópályát érdemelnek.

Iohannis győzelme – szeretnénk hinni – a romániai társadalom érettségének is bizonyítéka, és talán annak is, hogy a többségre hatással lehet a kulturális elit. (Persze, figyelembe kell venni a háttéralkukat is, melyekre ugyan nincs bizonyíték, de aki cseppet is ismeri a hazai viszonyokat, tudja, az ortodox egyház nem szerelemből fogadta el a protestáns elnökjelöltet.)

Az Európai Néppárt jobbközép családjához átigazolt liberális párt elnökének győzelme jó fényt vet az országra, nagyot lendít Románia külföldi megítélésén. Tény, Szeben eddigi polgármestere, aki tud nyelveket, művelt és viselkedéskultúrával is rendelkezik, méltósággal képviseli majd az országot az európai kancelláriáknál. Azt csak remélhetjük, hogy okosan is.

Akár egyet is érthetnénk az ünneplőkkel, hogy Iohannis tökéletes a legfőbb közjogi méltóság szerepére, csak hogy maradjon néhány megválaszolatlan kérdés. Szépen mutat a tizenhét pontban megfogalmazott programja, amit nagyjából a megválasztása utáni első sajtótájékoztatón is elismételt. A gond csak azzal van, hogy számos pont a kormány,

azaz a végrehajtó hatalom hatáskörébe tartozna. Legalábbis az eddigi államberendezkedés szerint. Dicséretes, hogy már beiktatása előtt munkához szeretne látni, de meglehetősen érdekes, hogy idő előtti államfői munkálkodását néhány olyan azonnali utasítással kezdte, melyek a kormány és a törvényhozás hatáskörébe tartoznak. Ebből valamiért a leköszönő elnök jut eszünkbe, aki előre megmondta, hogy állandó részvevője lesz a politikai játékoknak. Vajon utóda is így gondolja, és csak szűkszavúsága miatt nem mondja ki nyíltan?

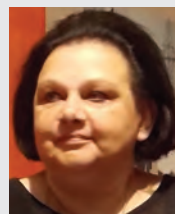
A kérdések sorát gyarapítja az eddig említés nélkül maradt kisebbségpolitika is, melynek megoldása elvben szintén nem az államelnök feladatköre, de mindenképpen egyet kell értenie, kézjegyével ellátnia a vonatkozó rendelkezéseket.

Tekintve a választott államfő higgadtságát, magabiztosságát, bel- és külpolitikai elképzeléseit, azt sem kizárt, ő pontosan tudja azt, amit magyar rajongói nem akarnak észrevenni: személyében szász, protestáns államfője van annak az országnak, ahol a magyar nemzeti közösség a jogegyenlőség hiányáról panaszkodik, az önrendelkezését küzd. De egy olyan országot ki fog nacionalista nemzetállamnak tekinteni, ahol egy etnikai kisebbségi politikust, a Német Demokrata Szövetség volt elnökét választják államfőnek, ami azt jelenti, a kezébe helyezik a nemzetbiztonságot? A román többség ergo nem tekinthető nacionalistának, kirekesztőnek. Külföldről nézve biztos nem.

A magyar nemzeti közösség megszokta a kihívásokat. Ugyanis mostantól jelentős kihívás lesz az érdekvégyesítés, számos lezáratlan kérdés megoldása, és az autonómiáról még szót sem ejtettünk.

Kihívás lesz a romániai magyarok többségével megértetni, hogy a Cotroceni palotában a személy változott, a politika, a viszonyulás hozzánk az eddigi maradt. És ez a jobbik eset.

Idő előtti államfői munkálkodását néhány olyan azonnali utasítással kezdte, melyek a kormány és a törvényhozás hatáskörébe tartoznak

Pogromon innen

Perspektíva keresés – így lehetne nevezni a román irodalom utóbbi éveinek működését: sokasodik azoknak a munkáknak a száma, amelyek a hazai holokauszttal foglalkoznak. Magyar nyelven az olvasó Norman Manea regényét vehette idén a kezébe, az *Odút*, a holokauszt következményeit, értelmezését több dimenzióból, sok helyszínnel, századvégi-századfordulós hangsúlyokkal kíséri meg. Nem összerakható ez a történet, az események, a szereplők, áldozatok, bűnösök csak egy bizonyos pontig követhetők. Eljön a szemszög, ahol már elfogynak a kérdések, és még inkább a válaszok, ahol új kérdések merülnek fel, új szereplők bukkannak fel. Norman Manea szemtanú, túlélő, emigráns. Esetében ez magyarázza a diffúz szöveget, azt, hogy regénye kontinenseken, korokon, civilizációkon átível. Idén újabb holokauszt regény jelent meg, Cătălin Mihuleac *America de peste pogrom* (*A pogromon túl Amerika*) műve a két világháború közötti Romániába vezet vissza, referenciát hozzá – Norman Maneához hasonlóan – Amerikában keres. Hősei egy olyan családhoz tartoznak, amely elvesztette kötődéseit, gyökereit, az ezredforduló után ugyanúgy élnek, ahogy az amerikai átlag. A napi érdek, bevétel, a jól kalkulált túl- és továbbélés irányítja döntéseiket. A „túlélés” és „továbbélés” esetükben konkrét, és látszólag egyáltalán nem drámai. Használtruha kereskedéssel foglalkoznak, a röghöz kötöttek világában élnek. Nem lehet beleveszni büntetlenül a hétköznapiakba, nem lehet kiszámolni a túlélés esélyeit, könnyen meglehet, hogy az ember azelőtt meghal, elveszti identitását, tájékozódó képességét, érzelmi védettségét, mielőtt erről tudomást szerezne. A múltnélküliség egyben jelenlélküliséget is jelent, a kötődések hiánya olyan kötöttség, amely küzdelemmel, gyötrődéssel jár. Cătălin Mihuleac regénye arra tesz kísérletet, hogy kövesse ezeket a küzdelmeket, gyötrődéseket, a múlt visszavételének az esélyeit. Az 1941-es iasi

pogrom emlékének ajánlott mű fül-szövege szerint a bűnök jóvátételét, az elszenvedett tragédiák rendezését szolgálja a filmszerűen összerakott Iasi-Washington-Bécs közötti térben. Megrendítő és számtalan utat ígérő kérdés az, ami a túlélők, továbbélők, leszármazottak sorsát érinti. Ebben a regényben a politikai rendszerek egymásutánisága, a történelmi folyamatok nem tárulnak fel úgy, mint amilyen komplexen (és nehezen követhetően) Norman Manea dolgozik. Az Amerika-szimbólum nem mélyül el, így a Romániára vonatkozó tér- és történetértelmezés sem válik olyan radikálissá, amilyent a témaválasztás igényelne. Túl sok mindent akar ez a regény, vagy túlságosan feldolgozatlan még történetileg, emlékezetpolitikailag mindaz, aminek a felszínre hozásával kísérletezik. Ezért helyenként nem más, mint emotív kompenzáció, moralizálás. Telve van együttérzéssel, jószándékkal, megrendüléssel – nehéz ez kimondani, de mindez így nem elég. Talán nem kellene Norman Manea nyomában, olyan messzire menni. Nem kellene referenciát keresni mindahhoz, amihez nincs referencia. Elég drámai az,

hogy Romániában létrejött egy emlékezetpolitikai űr, hogy rekonstruálatlan, nem létező, a történelmi tudást ellehetetlenítő fekete lyukakban élünk, mi, akiknek mindez, és mindezért nem is lehet múltja. Akiknek ha van kötődése, akkor az a tétlen szemtanúkhöz, a gyáva és erőtlen, meghunyászkodó részvételökhöz, vagy éppen a tevőleges bűnelkövetökhöz való kötődés. Cătălin Mihuleac nem ezt a drámát követi. Nem a pogromon inneni történetet írja, hanem a túlít. Ez persze reménnyel teli, ígérattal teli. Nem is számonkérhető rajta. Regényének legnagyobb erénye az, hogy létrejött, hogy van, hogy tovább működik a román holokausztirodalom. Hogy folytatást ígér. Érdemes olvasni, azzal a várakozással, hogy jön majd ennél radikálisabb is. Van szándék a szembenézésre a román kultúrában, és előbb-utóbb megérik ennek a módja is.

CĂTĂLIN MIHULEAC *A pogromon túli Amerika* (*America de peste pogrom*) – Cartea Românească, Bukarest, 2014

PARÁSZKA BORÓKA

Vallomások az öltözőben

A színésznő sminkel, öltözik, lassan átváltozik. Felkerül a maszk. Átlép egyik életéből a másikba. Talán a boldogabbikba. Ez maradt neki, a festett arc, a komédia. Tasnádi-Sáhy Péter F. E.-vallomások című monodrámáját Firtos Edit játssza Nagyváradon.

A színésznő bejön az öltözőbe. Jelmezes főpróbára készül. Megsimogatja a parókát, szeretettel pillant a ruhára. Tudja, nincs egyedül, látott minket, amikor bejött. S mert színésznő, a nézők a barátai. Lehet, nincs is más igazi barátja. Kávézik, minket is megkínál. Mesélni kezd magáról. Őszintén, maszk nélkül. Az öltözőben tükrök, melyben F. E. látja magát és minket, mi is látjuk magunkat és őt. Rutinosan készül a színpadra, miközben hozzánk beszél. Mozaikokból, töredékekből, emlékmorzsákból bontakozik ki egy (színész)női sors: felvételi a színművészetire, pályakezdés, szerelem, szenvedély és „veszedelmes viszonyok”, gyermekáldás, bonyolult anya-gyermek kapcsolat, küszködés otthon és a színpadon, örömek és keserűségek. A korai Kányádi-vers, amely a színpad felé sodorta. Monológ Tennessee Williams darabjából, *A vágy villamosából*. Blanche különleges, összetett figuráját jelenítette meg F. E. a felvételin és ez maradt a szerepálma. Neki csak az életben jutott egy Stanley Kowalskij, a szenvedélyt megtestesítő férfi. A pálya nem olyan, amilyenről álmodott, de pénzt hozott a dalolás az Operethajón.

A színésznő sminkel, öltözik, lassan átváltozik. Felkerül a maszk. Átlép egyik életéből a másikba. Talán a boldogabbikba. Ez maradt neki, a festett arc, a komédia. A boldogságos színpadi pillanatok. Főszerepet

A F. E.-vallomások előadója: Firtos Edit
FOTÓ: TASNÁDI-SÁHY PÉTER

Ebben a zsebkendőnyi térben valami nagyon őszinte, tiszta dolog történik

játszik. Szól az ügyelő: színpadra. A hangszóróban Choderlos de Laclos regényéből készült dráma, a Veszedelmes viszonyok egyik jelenete, Merteuil márkiné és Valmont vikomt közötti párbeszéd. „Klasszikus előadás”, semmi különös. Vidéki doboz-színház. Hallgatom a részletet és haragszom az ügyelőre: miért hívta színpadra, miért nem hagyta még mesélni, legalább egy kicsit? Az ő történetei, ezek az öltözői viszonyok most jobban érdekelnek, mint a márkiné és a vikomt kapcsolata. Mert e zsebkendőnyi térben valami nagyon őszinte, tiszta dolog történik. Nagyon emberi, nagyon asszonyi.

Olyan átalakulás, amelyre csak egy nő, egy színésznő képes. Izgalmas, ahogy Firtos Edit megtestesíti a három különböző személyiséget. Ahogy szétválnak benne. Belép az öltözőbe Firtos Edit, nagyváradi színművész, majd F. E. elkezdi történeteket mesélni, felkerül a maszk és eltűnik az őszinte arc, felveszi a jelmezt, egy mozdulat, és ott van a márkiné, a szerep, amely mögé el lehet bújni, de a kimondhatatlant is el lehet mondani. Bizonyára, ott a színpadon, elrejtőzve valaki másban, egy más asszonyban elmondja azt is, amit az öltözőben, még e visszafordíthatatlan pillanatban sem mer kimondani nekünk, talán önmagának sem.

F. E. úgy véli, túl van már a megrázkódtatásokon, az élet veszedelmes viszonyain, úgy gondolja, megérkezett az áhított béke, de a félmosolyok, éles tekintetek, elharapott könnyek arról tanúskodnak, a belső viharoknak még megvannak a nyomai. Már nem dörög, az ég is tisztul, de maradt néhány felhő, néhány mélyre elzárt hang.

A szöveg, a színpadra állítás, a színészi játék tökéletes összhangja örömteli élményt nyújt. A szerző-rendező alárendelte magát Firtosnak, hogy a művésznő megmutathassa eddig szinte ismeretlen színészi arcát. Olyan őszinteséggel játszik, hogy aki nem ismeri közelről, könnyen hiheti, önmagáról beszél, nem csak apró részletek, hanem az egész történet róla szól. Holott – bármennyire rendhagyó a tér, a hangnem – ez egy színházi előadás. A szerző megírta a szövegét, a rendező színpadra állította, a színésznő pedig eljátssza. Nagyszerű színházat alkottak közösen, Tasnádi-Sáhy, Firtos, s mi, a nézők. Mert a közönség is játszótárs.

Játék az egész, mondja, mutatja meg Firtos, F. E., a színésznő a végén (a slusszpoént nem árurom el), vidám és szomorú játék, amely alól, ha derűs is a vég, nincs feloldozás.

TÓTH HAJNAL

Nagyváradi Szigligeti Társulat

Tasnádi-Sáhy Péter: F. E.-vallomások

Játssza: **Firtos Edit**
Rendezte: **Tasnádi-Sáhy Péter**
Közreműködik: **ifj. Kovács Levente**

Kállai Ernő, volt kisebbségi biztos, főiskolai tanár

A politika nem talált rajtam fogást

Az egri Eszterházy Károly Főiskola tanszékvezetője A cigányság a 20. század második felében címmel tartott előadást a Szacsavay Akadémián. Sólyom László köztársasági elnök felkérésére közel öt évig töltötte be a kisebbségi ombudsmani tisztséget. SZILÁGYI ALADÁR főleg tevékenységének erről az időszakáról kérdezte a társadalomkutatót.

Húsz éves koráig zongoraművészek készült. Netán egy zenészdinasztia ivadékaként kezdte a pályáját?

Édesapám részéről zenész család vagyunk. A familiánk tagjai között volt klasszikus muzsikát művelő komolyzenész épp úgy, mint könnyűzenész. Én lettem az utolsó, „elkorcsosult” tagja ennek a dinasztiának. Valószínűleg nekem már kevesebb талант jutott, mint a felmenőimnek. Ugyan többször nekifutottam a Zeneakadémiának, de nem sikerült bejutnom. Zogoraművész ugyan nem lettem, de énektanári diplomával zártam le zenei tanulmányaimat. Tanítottam is pár évig éneket, zenét, zongorát, de utána elkanyarodott a pályám.

Következett a képzettségeknek a „begyűjtése”, ha jól tudom, történelmet tanult, szociológiát, politológiát, újságírást is. Hogyan indult el ez a „lavina”?

Merő véletlen volt, hiszen én arra tettem fel az életemet, hogy zenész legyek. De amikor az nem sikerült, hirtelen nem tudtam, mit kezdjek magammal. Édesapám tanácsolta, hogy ne vesszen kárba mindaz, amit tanultam, legalább egy énektanári diplomát szerezzek. Igen ám, de nem lehetett csak külön énektanári szakra jelentkezni, össze kellett kötni egy másik szakkal. Ez lett a történelem. Ekkor kezdtem el megismerni, megszeretni a társadalomtudományi

tárgyakat. Először Egerben jártam a tanárképző főiskolára, ott szereztem történelem-ének szakos diplomát, majd elmentem Budapestre, az Eötvös Loránd Tudományegyetemre, és ott is elvégeztem a történelem szakot. Hogy közben ne unatkozzam, tanultam ezt-azt, szociológiát, politológiát, aztán jogászként végeztem. Az volt az utolsó, megfogadtam, most már ennyi elég...

Ha jól értem, a társadalmi-történeti vonatkozások mellett a történelemek jogi dimenziói is felkeltették az érdeklődését?

Így van. Én magamat nagyképűen nem történésznek vagy szociológusnak mondom, hanem azt, hogy társadalomkutató vagyok. Ezeket a diszciplínákat eszköznek tekintem a társadalom alaposabb megismeréséhez.

Amit eddig felvázoltunk, szinte predesztinálta arra, hogy 2007-ben kapjon egy levelet a köztársasági elnöki hivataltól. Sólyom László arra kérte fel, vállalja el a kisebbségi ombudsmani tisztséget.

Lehet, hogy szerénytelenül hangzik, de én lepődtem meg a legjobban. Végeztem a dolgomat, ismert kutató voltam a témában, de erre nem számítottam. Sólyom László nagyon megtisztelt ezzel a felkéréssel. Persze, vállaltam a megmérettetést, bár azt mondta, nem biztos, hogy az Országgyűlés meg fog választani. Valóban így is volt, az elnök nem minden ombudsman-jelöltjét választották meg annak idején, de örülök, hogy ebben részt vehettem, és sajnálom, hogy furcsán ért véget ez a történet...

Eleve voltak kevésbé biztató előjelek, amiatt, hogy Sólyom László elnöki hatáskörébe vonta a jelöléseket,

nem konzultált előzetesen a politikai pártokkal, sőt, a már létező kisebbségi önkormányzatokkal sem. Végül simán megszavazták a törvényhozában, de sok bizalmatlanság fogadta, nem?

Azt hiszem, azért választottak meg, mert a politika nem talált rajtam fogást. Én nem tartoztam egyik oldalhoz sem. Nekem az az alapvetem, hogy ha valaki társadalomkutatóként dolgozik, akkor tartson egyenlő távolságot minden politikai oldaltól. Nem a mi feladatunk a politika csinálása. S mivel ilyen módon nem találtak rajtam fogást, valószínű, hogy így választottak meg. Persze, volt bizalmatlanság, főleg az újdonságom miatti idegenkedés, hogy mit csináltam eddig, miért pont engem jelöltek. Annak idején komoly egyeztetési folyamat előzte meg az ilyen jelöléseket. A pártokat körbe kellett ugrálnia minden jelöltnek, hogy megismerjék. A mi esetünkben ez elmaradt. Nyilván, meg kellett küzdenem az elismertetésemért, sok munkával lehetett kiharcolni ezt a fajta tekintélyt, amit azt hiszem, a végén sikerült elérnem.

Mik a kisebbségi ombudsman fő feladatai, a hatásköre, milyen eszközökkel tud élni a tevékenysége során?

Erről csak múlt időben tudok beszélni... Ha nagyon le akarom egyszerűsíteni, két fő feladata volt. Az egyik az, hogy a hozzá érkező egyéni panaszokat megvizsgálja, és eldöntse, történt-e valamilyen kisebbségi jogsértés, és voltak a nagy, átfogó ügyek. Vagy a tapasztalt társadalmi jelenségek vagy a saját tudása alapján indított az ember állapota, például arról, milyen állapotban van Magyarországon a kisebbségi oktatás. Az ombudsman munkatársai segítségével bárhol vizsgálatot

Amikor olyat mondtam, ami a jobb-oldalnak tetszett, akkor a baloldal prüszkölt, és fordítva, ha olyat mondtam, ami a bal-oldalnak, akkor a jobb

▷ folytathatott. Egy-két olyan szerv kivételével, amelyiknek a működését nem lehetett ellenőriznie, ilyen volt az Országgyűlés vagy a köztársasági elnök. A kisebbségi biztos úgynevezett „puha jogosítványokkal” rendelkezett, ajánlásokat tehetett, amelyekben megfogalmazhatta, hogy szerintem milyen kisebbségi jogok sérültek. Ezt a politikai döntéshozóknak „illet” figyelembe venniük, ha nem tették, akkor a nyilvánosság volt eszköze az ombudsmannak. A nyilvánossághoz fordulhatott, és elmondhatta, hogy ez meg ez az önkormányzat vagy ez meg ez a vezető ilyen és ilyen módon sérti az egyéni vagy a közösségi kisebbségi jogokat.

Mennyire politizálódott át mindez, a meg-megújuló adok-kapok, a két szekértábor közötti csatározások közepette mennyire igyekeztek adott esetben a maguk javára, illetve az ellenfél ellenébe fordítani?

Mondok egy furcsa dolgot: Magyarországon elképzelhetetlen, szinte hihetetlen, hogy valaki független, neutrális pozícióban legyen. Ezt nehezen akarták elhinni és elfogadni a politikusok. Mondjuk, egy parlamenti meghallgatás, ahol nekem kellett beszámolnom a munkámról, az leginkább arról szólt, hogy megpróbálták kiugratni a nyulat a bokorból, hogy én a jobboldalhoz vagy a baloldalhoz húzok? Nem értették, hogy én nem tartozom sehova. Amikor olyat mondtam, ami a jobboldalnak tetszett, akkor a baloldal prűszkölt, és fordítva, ha olyat mondtam, ami a baloldalnak, akkor a jobb. Én nem az ő kegyeiket keresve fejtettem ki a véleményemet, hanem megpróbáltam tényszerűen eljárni. Ez nem tetszett, sőt, sokak szerint éppen az jelentette ennek a pozíciónak a végét, hogy én nem próbáltam a személyes helyzetemet stabilizálni – hogy finoman fogalmazzak.

Rábukkantam egy felvételre, amelyik az ön egyik országgyűlési felhívását rögzítette. Akkoriban történt a tatárszentgyörgyi gyilkosság, amelynek egy 28 éves roma férfi és az öt éves kislánya esett áldozatul. Ott állt Kállai Ernő magányosan a szónoki emelvényen, mondta a magáét,

Az jelentette ennek az ombudsmani pozíciónak a végét, hogy én nem próbáltam a személyes helyzetemet stabilizálni – hogy finoman fogalmazzak

Hiba-igazítás

Múlt heti számunkban **Dr. Paksa Rudolf** történész interjút egy sajnálatos képcsere folytán nem Szilágyi Aladár beszélgetőtársának portréjával illusztráltuk. A hibáért ezúton is kérjük az érintettek elnézését.

miközben a kamera egyszer-kétszer a terem felé fordult. Minden oldalon szinte üres volt a Ház... Ez a közöny jele volt az adott pillanatban?

Ez egy összetett pillanat volt egyébként, mivel én áttörtem annak a korlátját, hogy az ombudsman napirend előtt felszólalhasson a parlamentben. Azelőtt soha nem történt meg, azóta sem. – Egyrészt egy fontos jogtörténeti pillanat volt, másrészt valóban érdektelenség fogadta. A magyar politikai elit akkor sem, azóta sem nézett igazán szembe ezzel a tragédiásorozattal. Megpróbálták magukat távol tartani az efféle témáktól, hogy ne kelljen foglalkozniuk velük. Pedig sok politikai-társadalmi összefüggése volt ennek a gyilkosságsorozatnak, talán sok minden fog kiderülni 50-60 év múlva, amikor feloldják az anyagok titkosítását.

Ez a feladatkör nem csak abból állt, hogy ön és a munkatársai ott ültek egy nagy házban, és várták, hogy betévedjen valaki. Sőt, a tevékenységi idejük nagy része országjárással telt el. Ezek beütemezett látogatások voltak vagy inkább tüzet oltani mentek valahová?

Igen, voltak tűzoltó jellegű kiszállásaink is, amikor olyan súlyos problémák adódtak, amiket munkatársaimmal karöltve kellett kezel-nünk, és voltak előre tervezett országjárásaink is. Néhány év alatt jó 200 ezer kilométert autóztam, csak Magyarországon. Eleve nem volt sok munkatársam, húszan voltunk. Egy-egy megye volt kijelölve, egy hétre vagy néhány napra. Felosztottuk a településeket, ahol a legtöbb kisebbségi élt, beszélgetéseket tartottunk, panasznapot, előadásokat, találkoztam a helyi vezetőkkel, megyei vezetőkkel, mindenkivel, akit be lehetett zsúfolni néhány napba.

S minderről évente készült egy-egy jelentés?

Így van, minden évben önálló beszámolót kellett benyújtanom a parlamentbe, az gyakorlatilag egy könyvet jelentett. Az egyéni, a csoportos panaszok, az országjárás

tapasztalatai, a nagy, átfogó vizsgálatok. Például az oktatás helyzetének a vizsgálata azt jelentette, hogy hónapokon keresztül munkatársaimmal együtt elmentünk, mondjuk, száz olyan iskolába, ahol kisebbségi oktatás folyt. Interjúkat készítettünk, felméréseket, feldolgoztuk. Ezeknek a tapasztalatait minden évben egy könyvben összegeztük, s azt benyújtottuk a parlamentbe. És a törvényhozás – legalábbis eleinte – minden évben megtárgyalta, előbb bizottságokban, aztán plenáris üléseken.

A kisebbségi problémák ezt megelőzően sem voltak ismeretlenek az ön számára. De az, hogy országszerte, bizonyos régiókban milyen mértékű a mélyszegénység, az talán önt is meglepte, nem?

Mivel társadalomkutatóként dolgoztam előtte is, nagyon nem lepődtem meg rajta, viszont sikerült megdöbbennem a politikai elitet. Mert a fővárosból nézve szinte hihetetlen, hogy valóban ekkora mértékű a szegénység és az elkeseredettség. Sokszor el sem akarták hinni, hogy így van ez. De hát oda kell menni, és meg kell nézni. Nagyon örülök annak, hogy rá tudtuk venni Sólyom Lászlót, látogasson meg roma közösségeket is. Neki is voltak országjáró körútjai, ő a nemzeti parkokat látogatta sorra. Sikerült meggyőznünk arról, hogy beiktassa a programjába egy-egy szegényebb, akár roma közösség meglátogatását is. Ilyenkor sokszor meghívott engem, s ez igen megtisztelő volt számomra. Viszont nagy fejfájást okoztunk a protokolloknak, mert... volt olyan sajtótájékoztató, amit ketten tartottunk a köztársasági elnök úrral. Az igencsak felháborodást váltott ki, hogy én odaállok az államfő mellé, miközben nem vagyok a rangjához illő beosztásban. Sólyom László nagyságát jelezte, hogy ő ezt vállalta. Együtt voltunk például a pécsi Gandhi gimnáziumban, Magyarország, illetve Európa első, roma fiatalokat képző, érettségiztető tanintézményében. Gondolom, ő sem bánta meg, számára is komoly tapasztalatokkal járt.

2011-ben döntöttek az ombudsmani intézmény átszervezéséről. Ön-

sokan tudnák megmondani: ki az, aki most kisebbségi ügyekkel foglalkozik Magyarországon.

Térjünk még vissza a kulturális autonómia működtetésére hivatott kisebbségi önkormányzatokra. Nem volt egyszerű azok számára, akik ezt elkezdték, egyrészt nem igazán tudták, mit is tehetnek, mit is akarnak, mit nem, másrészt eltérő személyi ambíciók, csoportok közötti torzsalkodások lépten-nyomon felbukkantak.

Igen, volt itt minden. Furcsa egy társaság, kétségtelenül... Vannak, akik őszintén, valóban sokat akarnak dolgozni azért, hogy a saját közösségük megőrizze az identitását. Magyarországon, bár a jogszabályok biztosítanak lehetőségeket a kisebbségi közösségek, egyének identitásának a megőrzésére, gyakorlatilag ez kevésbé működik. Mondjuk, ha valaki netán örmény nyelven akarna ügyet intézni, de akár németül, szlovákul, bármilyen más nyelven, az nem működik. Emiatt nagyon szűk körre szorult vissza az identitásörzésnek a lehetősége, és rendkívül gyors az asszimiláció. A kisebbségi vezetők majdhogynem elszakadtak a közösségüktől. Nyilván, a közösségért tevékenykednek, mert mi más legitimálná őket, de szerintem elég alacsony a legitimációja ennek a dolognak. Kezd egy kicsit kiüresedni ez a fajta lehetőség. A román esetében pedig lassan teljesen károsá vált a kisebbségi önkormányzati rendszer.

nek 2012-vel zárult volna le a teljes tisztségi megbízatása, a 2011-es leépítést követően még 2013 nyaráig helyettesként működött. Ez a „segédi státus” mennyire nyirbálta meg a kisebbségi ombudsman addigi hatáskörét?

Teljesen megszűntette az önálló hatáskört, elvették az összes munkatársamat, egy kicsike titkárságom maradt mindössze. De dolgoztam tovább, és elég őrült módon próbáltam azt folytatni, amit előtte, csak három emberrel. Afféle kezdeményező, meg javaslattevő jogosítványaim voltak, de az új főnököt nem érdekelte. Egyetlen javaslatot se fogadott el, egyetlen kérésemet, indítványo-

mat sem támogatta. Ennek ellenére próbáltam küzdeni, a kisebbségi közösségek helyzetét bemutatni. Külön kötetet írtam róla, ezért is maradtam még igazából, különben komolyan fontolgattam, hogy leköszönök és elmegyek. De nagyon érdekelt, mi lesz ezzel az intézményrendszerrel, mert a politika váltig állította, hogy nem fog változni semmi, csak másképp fogják hívni ezt a tisztséget. Én meg nem hittem, hogy így lesz. Mondták, tapasztaljam meg, s úgy döntöttem, ezt az évet még rászánom, meg is írtam ennek a tapasztalatait. Ez volt az utolsó jelentésem, *Az elsüllyesztett hajó roncsairól* című szerény kis kötet. Hát semmi nem az lett, ami volt előtte. Amióta eljöttem, talán nem

Kállai Ernő
társadalomkutató

Nagyon szűk körre szorult vissza az identitásörzésnek a lehetősége, és rendkívül gyors az asszimiláció

A gyűlöletbeszéd ellen ombudsmanként hogyan tudott fellépni?

A nyilvánosság erejével. A gyűlöletbeszéd egy olyan sajátos jogterület, amely két fontos alapjog metszetében található: egyrészt a szólásszabadság – amelyiket mindenkinek megillet –, másrészt az emberi méltóság védelme. Nehéz elhatárolni ezt a két területet, hogy mikor sértik meg az emberi méltóságot, és mikor a szabad véleménynyilvánítás jogát. Igazából itt nem is a jognak kellene beavatkoznia, hanem az egészségesen működő társadalomnak kellene kivetnie magából a gyűlöletbeszédet, de ez még várat magára...

SPOT – színházkeresők károlyi fesztiválja

Aki szerint az irodalom irodalom, az hülye – írja Hervay Gizella az Előszóban, és a mondat színházra átírva sem kevésbé igaz. Legalábbis számomra, az immáron nyolcadik SPOT – Színművészeti Egyetem Nemzetközi Fesztiválján, Nagykárolyban eltöltött két nap után még inkább egyértelmű: a színház valami egészen más, mint amit egyesek megpróbálnak begyömöszölni az erre a névre keresztelt, szépen pingált dobozokba. TASNÁDI-SÁHY PÉTER beszámolója, szokás szerint alulnézetből.

A remek Hervay-szöveg nem véletlenül került a fellevezetőbe, egy kedves ismerősöm idézte a SPOT-on, békés sörözgetés közben. Az első sortól az utolsóig felolvasta, mert – szégyenszemre – nem ismertem. Ha én kultúrpolitikával foglalkoznék, minden rendezvényt, ahol ilyesmi történhet, alanyi jogon támogatnék, még a logómat sem kéne kifüggeszteni sehova. Már ha a politikának egyáltalán bármennyire is bele kell szólnia a kultúrába, de hát ez talán már egy másik írás témája... Szerencsére nem vagyok politikus, a SPOT pedig idén is elstartolt, tegyük hozzá udvariasan, a megyei tanács és Nagykároly bölcs vezetőinek támogatásával. Mondjuk a meghívottak listáján végigfutva ez a minimum. Ha csak az országokat nézzük, Romániából, Moldovából, Szerbiából, Magyarországról, Svájcól és Nagy-Britanniából képviseltetik magukat intézmények a rendezvényen, tekintélyes lista. Nem mintha a SPOT bármit is törődne a tekintéllyel, semmivel sem akar többet (vagy kevesebbet), minthogy a színházat még tiszta szándékkal kereső fiatal emberek rácsodálkoznak egymásra, ismerkedjenek, termékeny barátságok születhessenek. Lelkes szavaimat tessenek kellő kételkedéssel kezelni, mivel az elmúlt három évben egyre fanatikusabb SPOTolóvá váltam, egyre elfogultabb vagyok.

Újvidéki előadásrészlet

Semmivel sem akar többet (vagy kevesebbet) a Spot, minthogy a színházat még tiszta szándékkal kereső fiatal emberek rácsodálkoznak egymásra, termékeny barátságok születhessenek

Idei eufóriámban az is komoly szerepet játszik, hogy minden eddiginél hosszabb időt töltöttem el a fesztiválon (két nap, két éjszakát), és ez alatt egyszer sem kellett tejfehér ködben botorkálnom, emellett a kastély lovardája feletti szobák egyikében lakhattam, ami azért – valljuk be – megint csak vagány dolog. Na, de a személyes élmények mellett beszéljünk a programról is.

Yorick Godot-ra vár Az idén először összeálló SPOTTársulat *Manole Mester Emberi Galéria* című előadását rendező Kurt Murray workshop-jával kezdem a hétfő reggelt. Nem mintha kedvem lenne kínozni magam, de még szeptemberben volt alkalmam bepillantani a próbafolyamatba, és ott láttam, milyen érdekes dolgokat művel Kurt a színészeivel. A cél: személyes identitás leépítése, hogy a színész teljes lényével az adott pillanatban élhessen. Az esz-közök, legalábbis amit ilyen rövid idő alatt megismertem: harcművészetekből, jóga- és meditációs technikákból kölcsönött gyakorlatok.

Arról nem tudok nyilatkozni, hogy a személyiségem mennyire bomlott le, de biztos állíthatom, a testemet sikerült majdnem tökéletesen megsemmisíteni. Nem hiszem, hogy például a combizomban bizonyos rostok az életben bármikor kerültek volna ennyire távol egymástól... Szerencsére az izomláz igazán csak másnap vesz elő, úgyhogy a 2010-ben, akkor másodéves kaposvári diákok által alapított, most már a budapesti függetlenek sorát gazdagító K2 Színház *Yorick visszatér – rendszerváltás Baka István verseiből* című előadás miatt még képes vagyok megmászni néhány emeletet. Az alkotók szűk célrendszert tűztek maguk elé: minél pontosabban igyekeztek megidézni az érthetetlen módon nem fősodornak számító remek költő és kedvenc lírai alteregói – Yorick, illetve Sztjepan Pehotnij – világát. Sikerült, és nekem ennyi elég, indoklás a szövegtörzs első bekezdésében. A Marosvásárhelyi Művészeti Egyetem román tagozatának produkciójáról lekések, a magyar tagozat *Egérfogó*-ja pedig elmarad, így este kilencig van pár óra pihenni, pontosabban csak lenne, helyette elcsábítanak sörözni, ekkor kapom a Hervay verset. Nem csak jelen írományhoz, de a következő programponthoz is remek felütés, még mondja valaki, hogy vannak véletlenek. Mia Wyss & Swiss Institute For Media and Performative Sciences Svájcól érkezett a SPOT-ra, a *Keep calm and wait for Godot* című előadással, performansszal, a csuda tudja mivel. Mivel nem szeretném lelőni a slusszpoént, –tudtommal nem utoljára játsszák Erdélyben – csak néhány benyomásról számolok be. Először is érdemes elgondolkodni azon, milyen nézők vagyunk. Hajlandók vagyunk magunk is áldozatot hozni, vagy elvárjuk, hogy a jegy árért a színészek vastag üvegfal mögött ugráljanak a kedvünkért, miközben kényelmesen hátradőlünk a bársonyszékben? Ez csak onnan jut eszembe, hogy jelen

esetben az alkotók annyit kértek, az előadás megtekintéséhez írjunk alá egy szerződést (elolvassa, egyetértéssel) majd csendben várakozzunk, illetve csoportokra osztva, beszélgetés nélkül foglaljuk el a helyüket, és már ezen többen fel voltak háborodva, az udvarias stílus ellenére is. Ha ennyire nem vagyunk képesek, hogy akarunk bevonódni egy előadásba? A másik, az előbbinél sokkal pozitívabb megfigyelésem, hogy közösségben lenni célok, megkötések, feladatok nélkül, nagyszerű élmény. Szinte semmi nem kell hozzá, hogy ilyen körülmények közt impulzusok szülessenek és lassan mutálódva emberről-emberre vándoroljanak. Az esemény szerves részét képező SAMPLE koncertről sajnos nem tudok beszámolni, pedig szeretnék, de az előre meghirdetett 17 perces szünetben felmentem a szobámba melegezni, és ahogy voltam, ruhástól elaludtam. Hiába, ahogy az ősi konfucianus mondás tartja: lumpen újságíróból nem lesz samuráj.

Lendület, némi deficit A kedd délelőtt pihenéssel telik, szűkség is van rá, hisz a délután a magyaroké: Marosvásárhely, aztán jön Újvidék, végül Kolozsvár zárja a sort. Az elsőéves vizsgájukat elhozó vásárhelyi másodévesek, teatrológiai szakszóval élve zabálnivalóan édesek. Őszinték, tiszták, lendületesek, ötletesek. Ami ennél is fontosabb, negyvenperces ízelítőjük alapján tanáraik igyekeznek ezen állapotban konzerválni őket. A *Névjegykártyák*

A K2 színház művészei, középen az előadásuk rendezője

Nem a szöveget kell eljátszani, hanem azokat a helyzeteket, amik a szöveg mögött vannak (Bíró József)

Pillanatkép a kolozsváriak Phaedra előadásából

címen előadott szöveg- és ritmusetűdök működési mechanizmusa ugyanarra a rugóra jár: mindenki beadja egyéniségét, tudását, tehát saját magát a közösbe, ami aztán oszthatatlan közösségi tudássá válik. Kíváncsi leszek rájuk pár év múlva, az irány ígéretes. Ha színházigazgató lennék, már most felírnék vagy két nevet a noteszomba, csak hogy nem vagyok, a direktorok pedig nincsenek itt. Az újvidékiek (szintén vizsga-) előadását nem értem, mármint az oktatói szándékot. Miért kell másodéves – egyébként tehetséges – egyetemi hallgatókkal Csúrka István *Deficit*-jét játszani? A fiatalok azt mondják, büntetés volt, mert linkeltek valami feladattal, na de akkor is. A szex és a szabadság viszonya akár releváns téma lehetne, de hogy ezt mindenfajta kószoltság nélkül, egybe kelljen lenyelniük, úgy csinálva, mintha nyolc kanyarral előbb járnának az életben, mint ténylegesen? Mindehhez elment szituációkban kell botorálniuk, olyan mondatokkal a szájukban, amiket élő ember nem mondana soha... ha már büntetés, inkább pár kör békaügetésben az egyetem körül. Bíró József negyedévesei Kolozsvárról, a harmadéves vizsgaként elkészített *Phaedra*-val ismét lázba hoznak. Félreértés ne essék, ez sem igazi előadás, ezt néhány perces beszélgetésünkben Bíró Jó-

zsef is hangsúlyozza. Elsősorban az érdekelte, miként boldogulnak tanítványai egy veretes szöveggel. A jelmez, kellék és díszlet szerepét – egy szék és egy kard kivételével – iszap tölti be, kerül belőle gazdagon a nejlonnal borított talajra és a srácokra is. Érdekes nézni, ki hogyan boldogul közülük a folyton változó maszkokkal, és a csúszós talaj generálta egyensúlyvesztéssel. A produkció után, míg diákjai készülődnének, Bíró Józsefet arról is megkérdezem, mit kellene a színészképzés központjába állítani: „Leginkább azzal kell foglalkozni, hogy a hozzánk kerülő fiatal emberek tehetségét minél jobban kibontakoztassuk, ezen belül pedig minden iskolának megvannak a maga hangsúlyai. Én arra próbáltam terelni a diákjaimat, hogy a szöveg, amit kapnak csak másodlagos eszközként funkcionáljon, elsősorban a saját alkotó fantáziájuk vezesse őket. Hiszen nem a szöveget kell eljátszani, hanem azokat a helyzeteket, amik a szöveg mögött vannak.” Úgy látszik, ez a riport szerencsés csillagzat alatt született, hisz készen kaptam hozzá a felütést, és a végszót is, a beszélgetés után vissza kellett indulnom Váradra, nehéz szívvel otthagyni a fölösleges szövegelés helyett vidáman továbbdübörgő fesztivált.

Inkább a semmi van

Jutalomjáték – is lehetne a marosvásárhelyi Nemzeti Színházban bemutatott Caligula a címszereplőnek, Bányai Kelemen Barnának, és a társulat produkcióban résztvevő összes tagjának. Tufan Imamutdinov orosz rendező, a román és a magyar társulat jó ismerője, a színház visszatérő munkatársa alapos munkával dolgozza fel Albert Camus drámáját, amelyet az utóbbi években is szívesen játszottak az erdélyi és a magyarországi színházak. Parászka Boróka kritikája.

Csiszár Imre 2010-ben a budapesti Kamara Színházban, Mihai Maniutiu 2011-ben Kolozsváron, Szőcs Artur ugyanebben az évben Pécsen vitte színpadra. Erdélyi művész, nem erdélyi színpad: Bocskári László Craiován rendezte ezt a darabot. Mundruczó Kornél megelőzte a Caligula hullámot, ő 2006-ban, Budapesten rendezte ezt a szöveget. Az ősbemutató magyar nyelven Erdélyben volt: Kovács Ferenc rendezésében Camus darabját 1969-ben mutatták be Nagybányán. Az eltelt 55 évben számtalan verziót láthatott a közönség. Abszurd, aktualizáló, klasszicizáló, lélektani dráma, látványszínház – minden oldalról körüljárták már az alapanyagot.

Mit tett ehhez az előadás-történethez, hozott-e valami újat, váratlant Imamutdinov? A kérdés második felére a válasz egyértelműen nemleges, az első felére azonban azt mondhatjuk: van hozott anyag, hozzáadott saját tartalom. Egy lassú, szándékkal, és helyenként okosan lassított Camus olvasat ez a produk-

A kis teret mélységében, magasságában, széltében és hosszában bejártsszák a Bodor Johanna által koreografált színészek

ció. Látványvilága, díszlete viszszafozott, klasszicizáló: a játéktér körbe ülhető arénaként rendezték be a Nemzeti Színház stúdiótermében, az előadás jelentős részben az aréna homokkal teli központjában zajlik (rituális ki- és bevonulások vezetik fel a felvonásokat-jeleneteket). Nyoma sincs annak, hogy a ma Erdélyben és a román színházban oly divatos vizuális agresszióval bármiféle hangulatot keltsen az előadás, nem viszi el a produkciót a látvány. Nem nyomaszt, nem nyugtáz le, nem hatásvadász. Egyszerű térszerkezet, amely látni enged valamiféle anyagszerűséget. Leginkább a homokot, amely az arénát kitölti (sajnos az ezzel a látványos anyaggal folytatott játék nem válik hangsúlyossá, nem szervesül hozzá az

előadáshoz). A játéktér egyik oldalán hatalmas szikla-trón: jeleként annak, hogy aki itt uralkodik e világból, az anyagi világból való. (Stúdió körülmények között hiteles, nem illúzióromboló sziklautánszatot készíteni nehéz, most sem sikerült). Az aréna közepén oszlop: az első felvonásban az örülettel küzdő Caligula töviskoszorúja (kellően nem kigondolt, végigvitt szimbolikus utalásként) kerül a tetejére, az előadás végére vedlik át diadaloszloppá, a császári büszk alapzatává. A kis teret mélységében, magasságában, széltében és hosszában bejártsszák a Bodor Johanna által koreografált színészek, az aréna köré épített puritán nézőtérrel, a padokról több perspektívából követhetik a játékot a nézők. Szerencsés esetben, ha a játék valóban kiteljesedne, gazdag-

Marosvásárhelyi Nemzeti Színház,
Tompai Miklós Társulat.

Albert Camus: Caligula

Rendező:

Zeneszerző:

Díszlet- és jelmeztervező:

Rendezőasszisztens:

Koreográfus:

Tufan Imamutdinov

Boros Csaba

Liliya Baymashkina

Dimitri Bogomaz

Bodor Johanna

gá válna, több előadást is láthatna, perspektívától függően, aki itt helyet foglal.

Emberi, hatalmi játszmák A puritanizmus, és a jól átgondolt képletek azonban megrekednek egy szinten. Az anyaghoz, és a testhez visszautaló díszletet kiegészíti a sajátos zenei- és hangvilág: színészek, költők zenélnek, dobolnak, játszanak különböző hangfeketekkel. A filozofikus tézisdrama hosszú mondatai, nehéz állításai néha hangokká oldódnak, vagy sűrűsödnek: a racionális beszéd is csak test, visszhang, az anyag frivol-kegyetlen-szép játéka. Ezt az érzetet kelti ez a Boros Csaba komponálta zenei keret.

Mindez együtt egyértelműen jelzi, honnan indul, és hova jut Imamutdinov elképzelése: az emberi, hatalmi játszmák, a lét-nemlét kísértése, vagy az azzal való dacolás válik materiálissá. Már amennyire válik, amennyire lefordítható, követhető az anyag alakulása, bomlása. Gyakorta azonban a szavak, a képzetek elfedik mindezt, vagy elhazudják (költészetnek, filozófiának hívjuk

Miért van inkább a semmi, mint a valami? – ez Caligula szomorú, szájalomra, belátásra és együtt-érzésre érdemes kérdése.

FOTÓK: RAB ZOLTÁN,
MAROSVÁSÁRHELYI
NEMZETI SZÍNHÁZ

ezt a racionális betakarást). Hogyan történik a leplezések és lelepleződés, a halálba és életbe vetett hitek és csalódások, remények és reménytelenségek játéka? Ez lehetne ennek az előadásnak a kérdése, ehhez azonban a marosvásárhelyi produkció nem elég. Hiányzik belőle a szöveg aprólékos elemzése. Mintha nem lenne szinkronban a mondott szöveg, és a játék. Mindkettő érvényes, mindkettő kidolgozott, csak éppen elmegy egymás mellett. (Ez történik az első felvonás végén Scripion-Caligula kettősével, kár, gyönyörű szöveget mond egyébként két remek színész, Galló Ernő és Bányai Kelemen Barna).

Szépen rajzolt kegyetlenség

Talán az lehet az oka ennek a szövegvesztésnek, és tartalomszűkítésnek, hogy a rendező nem beszél magyarul, a rendkívül sok próbával színpadra állított produkción tolmáccsal dolgoztak a résztvevők. S bár ilyen értelemben csorbul Camus-műve, mégis kap valami eredetit, mélyet a marosvásárhelyi közönség. A címszerepet Bányai Kelemen Barnára bízta Imamutdinov, aki ehhez a karakterhez viszonylag idős: 32 éves korában játszhatja el ugyanazt a szerepet, amit a dráma eredeti, francia nyelvű bemutatóján, 1945-ben a 23 éves Gérard Philipe alakított. Bányai Kelemen Barna illeszkedik az előadás anyagiságához. Egyáltalán nem azt a törekeny, zavart, gyermekarcú császárt hozza, mint amit Gérard Philipe nyújthatott. Robosztus termetű férfi: a szerep kedvéért jelentős mértékben lefogyott, mégis inkább az erős embert látjuk benne, mint megtört testet-lelket. Számító, taktikusan pusztító, a szenvedést és a kegyetlenséget ötvöző örületet visz a színpadra. A történet szerint az ifjú császár nővére és szeretője Drusilla halála nyomán zsarnokká válik. Válogatott kegyetlenséggel teszi próbára környezetét, hogy mennyit viselnek el, és miért viselik el a kegyetlenségeket. A szöveg sokat idézett kulcsmondata „az emberek meghalnak, és nem boldogok”: emberkísérletek sorával szembesülünk, annak a szemléltetésére, mennyi boldogtalanság kell a halálhoz. Mit jelent a megfosztottság? Hogyan

vehető rá az ember a lemondásra, a beletörődésre, a befogadásra? És mi kell a lázadáshoz? A boldogtalanság és kegyetlenség közötti összefüggés látszólag egyszerű, logikus – és így elfogadható, empátiára érdemes. Ebben az előadásban azonban sokkal többet értünk meg a kegyetlenségből, mint amennyit látni enged Bányai Kelemen Barna játéka a boldogtalanságból. A kegyetlenségnek szépen rajzolt, pontosan betartott íve van, különös tónus: az ironia különböző formái, alakjai egészítik ki. Ettől válik feszültté és sokarcúvá ez a játék. Mégsem mélyül el igazán. Az örület elmeháborodássá egyszerűsödik. Pedig, ha elfogadjuk azt, hogy ez egy ember- és létkísérlet, akkor Caligula észvesztése nem más, mint a racionális struktúrákkal való szembefordulás, azok felmondása, tagadása – racionális, kiszámított eszközökkel. Józan örület. Reflexió és önreflexió. Választás egy választás nélküli, életre és halálra bomló világban. Ezeket a rétegeket nem bontja ki sem a címszereplő, sem az előadás. Bányai Kelemen Barna Caligulája magába zárkózik, az interakciók ritkán teljesednek ki. Sem Caligula nem találja az utat a mellékszereplőkhöz, sem a mellékszereplők nem játszanak alá és mellé a főszereplőnek. Mindannyian demonstrálnak valamit, ami már az előadás kezdetén eldőlt, előre bejelentetett. Nem éri sem a nézőt, sem a szereplőket meglepetés. „Az emberek meghalnak és nem boldogok” – hangzik a sokszor idézett kulcsmondat. És valóban, ezek az emberek meghalnak, és nem boldogok. A kínzó és megválaszolatlan kérdés, az igazság és az út azonban az, hogy hogyan halnak meg, és hány arca-helyzete van a boldogtalanságnak. Ez lenne az a köz, az az űr, amit ez az előadás is kitölthetne, sokkal alaposabb lét-nem lét analízissel. Mindenek kezdete és vége azonban a por, a hamu, a homok, amelyben ideig-óráig ott maradnak a lábnyomok, a testek jelei, aztán eltűnnek. Imamotumov ezzel szembesít Marosvásárhelyen, és ez is valami. Vagy inkább a semmi. Miért van inkább a semmi, mint a valami? – ez Caligula szomorú, szájalomra, belátásra és együttérzésre érdemes kérdése.

Film három Paradicsomról

Ha német mozi, akkor mindenképpen Ulrich Seidl. A 61 éves rendező számos munkát tudhat maga mögött, legutóbbi trilógiáját már a kevésbé avatottabb nézők is megismerhették. A Mozimustra új kiadásában KUSTÁN MAGYARI ATTILA ismerteti a 2012-2013-ban készített Paradicsom-trilógiát.

Édes kolonializmus: Szerelmet a feketeptiacról

A *Paradies: Liebe* története egy ötvenéves bécsi nő kenyai kalandjait mutatja be. A hölgy azért utazik a távoli afrikai országba, mert barátnői túlszínezett szerelmi történeteit maga is meg szeretné tapasztalni. A naiv, pénzes Teresa – akit arrafelé társaihoz hasonlóan „sugarmának” becéznek – szex turista, aki a szerelmet keresi, nem csak a fizikait, hanem az érzelmit is. A túlsúlyos hölgy ugyanis meglehetősen hadilábon áll az önbi-zalmával, tudja, hogy saját környezetében nem sokat adnak a férfiak rá, a hiányt pedig pénzelt, idegen férfikkal pótolná. Kenyában erre van is lehetősége: ha fizet, szerelmet kap. Persze ez nem megy ennyire könnyen: a pénztárcáját alaposan megcsapolják, de hiába vágyik az igazira, mindig egyedül marad, gyakran azért, mert ő hátrál meg. A film meglehetősen nyers: az embert magát mutatja meg: a buta, eltévedt főszereplőt, az arcán az idegességet, ahogy izzad, ahogy döntésképtelen, ahogy téblábol, az őt kihasználó fiatal férfiakat, ahogy átverik, ahogy magyarázkodnak, majd faképnél hagyják. Mintha a huszadik század közepén fontos kolonialista

Melanie a fogyókúrártáborban

vitákba keverednének újra, a két kontinens ütközésébe.

Maga a pokol: A hit paradicsoma

A három történet lazán kötődik egymáshoz: az első részben szereplő hölgynek a nővérét ismerjük meg a második filmben, lányát a harmadikban

Két világ ütközéséről szól a trilógia második része, a *Paradies: Glaube* is. Főszereplője, Anna Maria mélyhitű keresztény, mint később kiderül, mindössze néhány éve. Házában egyedül él, szerényen öltözik, minden szobájába keresztet állít, minden pillanatát a hittel tölti ki. Délutánonként családokat vagy egyedül élőket látogat meg egy Mária-szoborral, hogy közösen imádkozzanak, később zongorázik és énekel, esténként a kereszt előtt leveti ruháját, és ostonnal üti a saját hátát.

Egy nap hazatér a férje. A toloszékes férfi elcsodálkozik felesége túlbuzgóságán, a néző pedig a következő fordulaton: a férfi hívő muzulmán, így nem csak az erős hittel van baja, hanem azzal is, hogy ez a kereszténységet jelenti a nőnél. Konfliktusok alakulnak ki ketjük közt, néhol komikusak, néhol tragikusak. A férfi – mikor a nő baráti társaságával együtt otthon imádkozik – köpködni kezd őket és kiábrándodik, máskor körbejárja a szobákat, és egy pálcával leveri az összes keresztet. Problémát okoz az is, hogy a férfi tárgyként kezelne a nőt, „házastársi kötelességekre” hivatkozik, a nő

azonban már Jézusnak adta magát, nem érdeklik a testi örömek. Életük akarva-akaratlanul is összefonódik, a ház pedig inkább hasonlít egy pokolhoz, mint a Paradicsomhoz.

Serdülőkori pofon: A remény paradicsoma

Ha az első rész kultúrák ütközését mutatja meg, a második vallásoskét, akkor a harmadik generációkét. A helyszín egy fogyókúrártábor, a főszereplő a tizenhárom éves Melanie. Amúgy a három történet lazán kötődik egymáshoz: az első részben szereplő hölgynek a nővérét ismerjük meg a második filmben, lányát a harmadikban. Melanie a szigorúnak tervezett táborban belekóstolhat a serdülőkor összes tipikus hibájába: előbb csak az épületen belül gyűlnek össze túlsúlyos ismerőseivel, hogy az alkohol vagy a testi örömek világával ismerkedjenek, később meglehetősen lenge öltözetben keveredik gyanús alakok közé.

Megismerkedik a tábor orvosával, egy idősebb férfival, akit megpróbál elcsábítani, és látszólag sikerrel. A férfi mintha már hajlana is arra, hogy áttörje a korlátokat, végül megálljt parancsol magának és az egyre kellemetlenebb lánynak. Melanie összetör, kamaszkori reményeit pedig a reménytelenség váltja fel.

Teresa a szex turista Afrikában

BERTOLT BRECHT — KURT WEILL KOLDUSOPERA

John Gay *The Beggar's Opera* című műve nyomán

FORDÍTOTTA: Eörsi István

SZEREPLŐK: Kányádi Szilárd, Sándor Anna, Bessenyei István, Méhes Kati, Péter Attila Zsolt, Kovács Nikolett, Bogár Barbara, Rappert-Vencz Gábor, Nagy Orbán, Bodea Tibor, Varga Sándor, Frumen Gergő, Poszet Nándor, Marosszéki Tamás, Rózsa László, Bándi Johanna, László Zita, Gál Ágnes, Zákány Mihály, Tóth-Páll Miklós, Barakonyi Gergő m.v., Fodor Balázs József m.v.

VALAMINT: Fábry Zoltán, Gellén Orsolya, Ferenczik György, Liegner Zsolt, Balogh Géza

ZENEKAR: Manfrédi Annamária, Takács Ákos m.v., Sabo Marcel m.v., Nagy Dániel m.v., Török Csaba m.v., Didi Péter m.v.

RENDEZŐ: Babarczy László m.v.

DÍSZLETTERVEZŐ: Szabó Anna **JELMEZTERVEZŐ:** Cselényi Nóra m.v.

ZENEI VEZETŐ: Manfrédi Annamária **KOREOGRÁFUS:** Bordás Attila m.v.

RENDEZŐASSZISZTENS: Végh Balázs **KORREPETITOR:** Hencz József m.v.

ÜGYELŐ, SÚGÓ: Fábry Zoltán

BEMUTATÓ: 2014.11.23.

2014/15 h Szatmárnémeti
Eszaki Színház
Harag György
Társulat

grafika: Burus Botond

Az előadás a berlini Suhrkamp Verlag GmbH & Co. KG, a bécsi Universal Edition AG. és a budapesti HoFra ügynökségek hozzájárulásával jött létre.

A színház fenntartója:

Pályázati támogatóink:

Médiatámogatók:

TEMESVÁRI MAGYAR FILMNAPOK ZILELE FILMULUI MAGHIAR LA TIMIȘOARA

2014. NOVEMBER 27-30. NOIEMBRIE 2014

TEATRUL MAGHIAR DE STAT CSIKY GERGELY ÁLLAMI MAGYAR SZÍNHÁZ

NOVEMBER 27., CSÜTÖRTÖK:

18.30: Ünnepi megnyitó, Magyar Világörökség kiállításmegnyitó,
Balassi Intézet bemutató, Q&A Kósa András László
20.00: **Dettre Gábor: ANTIGONÉ** - 152 perc

NOVEMBER 28., PÉNTEK:

18.00: a 2014-es Filmtett táborban készült filmek vetítése - 50 perc
19.00: **Bergendy Péter: A VIZSGA** - 90 perc
21.00: Slam Poetry Erdély [André/Horváth/Márkus/Vass]

NOVEMBER 29., SZOMBAT:

18.00: **MEDIAWAVE 2013** - Magyar mozi
[a fesztiválon bemutatott magyar kisjátékfilmek] - 80 perc
20.00: **Szajki Péter: NEJEM, NŐM, CSAJOM** - 91 perc
22.00: Még 5 perc zenekar akusztikus koncertje

NOVEMBER 30., VASÁRNAP:

15.00: Alter-Native rövidfilmek
17.00: **Jankovics Marcell: AZ EMBER TRAGÉDIÁJA**
[animációs film] - 160 perc
20.00: Magyar gasztronómiai- és borbemutató
21.00: **Pálfi György: FINAL CUT** - 85 perc

27 NOIEMBRIE, JOI:

18.30: deschiderea festivă, vernisaj Patrimoniul Mondial Maghiar,
discuție cu Kósa András László [Institutul Balassi, București]
20.00: **Dettre Gábor: ANTIGONA** - 152 min.

28 NOIEMBRIE, VINERI:

18.00: tabăra de creație „Filmtett” 2014 - scurtmetraje - 50 min.
19.00: **Bergendy Péter: EXAMENUL** - 90 min.
21.00: Slam Poetry Transylvania [André/Horváth/Márkus/Vass]

29 NOIEMBRIE, SÂMBĂȚĂ:

18.00: **MEDIAWAVE 2013** - Cinema maghiar [scurtmetraje] - 80 min.
20.00: **Szajki Péter: SOTIA MEA, FEMEIA MEA,
GAGICA MEA** - 91 min
22.00: concert acustic Még 5 perc

30 NOIEMBRIE, DUMINICĂ:

15.00: scurtmetrajele Festivalului Alter-Native
17.00: **Jankovics Marcell: TRAGEDIA OMULUI**
[animație] - 160 min.
20.00: Prezentare a gastronomiei maghiare
21.00: **Pálfi György: FINAL CUT** - 85 min.

FILME CU SUBTITRARE ÎN LIMBA ROMÂNĂ

Szervezők | Organizatori

 Institutul Balassi
Institutul Maghiar
din București

BÁNSÁGI KÖZÖSSÉGÉRT EGYESÜLET
ASOCIAȚIA COMUNITARĂ PENTRU BANAT

 **TEATRUL MAGHIAR DE STAT
CSIKY GERGELY**
ÁLLAMI MAGYAR SZÍNHÁZ
TIMIȘOARA - TEMESVÁR

Főtámogató | Sponsor principal

Támogató | Sponsor **VINUM HUNGARICUM**

Partner | Partener

